ӘУЕЗОВ УНИВЕРСИТЕТІ
М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің газеті
№78 (243), қазан, 2026 ж.

Ғылыми жұмыс және инновациялар жөніндегі проректор тағайындалды 16
Өнердің өзегіндегі ұлттық рух: Батырбек Өтеп мұрасы 18
«Академик» отметил юбилей академика 20

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Қазақстан халқына Жолдауы

Қадірлі отандастар!

Құрметті Құрылтай депутаттары және Үкімет мүшелері!

Бүгін мен Мемлекет басшысы ретінде Қазақстан халқына дәстүрлі Жолдауымды жариялаймын. Бұл Жолдаудың мәні де, мазмұны да айрықша.

25 қазанда ұлттық мерекеміз – Республика күнін атап өттік. Осы күні Егемендік туралы декларация қабылданды. Біз дербес ел болу жолында батыл қадам жасадық. Көп ұзамай Тәуелсіздік туын биікке көтеріп, елдігіміздің іргесін бекіттік.

Міне, биыл қасиетті Тәуелсіздігімізге 35 жыл толып жатыр. Бұл тарихи меженің ұлт шежіресінде алатын орны бөлек.

Биыл наурыз айында халқымыз мемлекеттігіміздің негізгі тірегін – Конституциямызды қабылдады. Бұл тұтас еліміз үшін тарихи мән-мағынасы терең оқиға болды.

Конституцияны бірнеше ұрпақтар арасындағы қастерлі келісім деп атауға болады. Өйткені Конституцияда Қазақстанның қазіргі бітім-болмысы мен болашақтағы бейнесі нақты айқындалды.

Азаматтарымыз жаппай қолдаған Конституция 1 шілдеде заңды күшіне еніп, еліміздің саяси жүйесінің түбегейлі жаңғыруына, жаңа билік институттарының құрылуына үлкен серпіліс берді. Жұртымыз жарқын болашаққа бастайтын ауқымды жұмысты атқаруға белсенді түрде кірісті.

Ел өміріндегі тарихи өзгерістердің барлығы халықтың көз алдында болып жатыр. Бұл мәселе аса маңызды болса да, көп сөз айтудың қажеті жоқ деп ойлаймын.

Бүгін мен еліміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту жөніндегі ойларыммен бөлісемін, алдағы мақсат-міндеттерге тоқталамын.

Ашығын айтсақ, бүгінде тәуелсіздігіміз бен егемендігімізді қорғауға қатысты барлық мәселе әлі толықтай шешімін тапқан жоқ. Бұл – алдымызда көптеген өзекті міндет тұр деген сөз.

7-бетте жалғасы

ICITE–2026 халықаралық конференциясы өтті

Университетімізде «Өнеркәсіптік технологиялар және инжиниринг – ICITE–2026» XIII халықаралық конференциясы өтті. Ғалымдар, өндіріс және мемлекеттік сектор өкілдері өнеркәсіп пен агроөнеркәсіпке заманауи технологияларды енгізу, цифрландыру, жасанды интеллект және білікті кадр даярлау мәселелерін талқылады.

Халықаралық сарапшылар мен отандық мамандардың баяндамаларында цифрлық және зияткерлік технологияларды дамыту, ғылыми әзірлемелерді өндіріске енгізу және ғылым, білім мен өндіріс ықпалдастығын күшейтудің өзекті бағыттары ұсынылды.

Конференция аясында Auezov University мен «Казцинк», «PlasmaScience», «Marble Life Group» және «Gross Metal Engineering» компаниялары арасында ынтымақтастық туралы төрт меморандумға қол қойылды. Іс-шара «HUB Өндіріс және Ғылым», республикалық хакатон және «Research and Publication» халықаралық семинарымен жалғасты.

Өндіріспен ықпалдастық: екі жаңа оқу кабинеті ашылды

Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауында білім мен ғылымды, озық инновацияларды ел дамуының негізгі қозғаушы күші ретінде дамыту міндеті айқындалған. Осы бағытта университетімізде білім беру сапасын арттыруға, дуалды оқытуды дамытуға және ғылыми әзірлемелерді өндіріске енгізуге басымдық беріп отыр.

Оқу ордасында серіктес компаниялардың қолдауымен электр энергетикасы саласындағы мамандардың практикалық даярлығын жетілдіруге арналған екі жаңа оқу кабинеті ашылды. Alageum Electric компаниясының демеушілігімен жабдықталған «Электр энергетикасы» кабинеті болашақ инженерлерге энергетикалық жабдықтардың құрылымы мен жұмыс істеу принциптерін тәжірибе жүзінде меңгеруге мүмкіндік береді. Ал CHINT компаниясының заманауи электротехникалық жабдықтарымен жарақтандырылған аудиторияда студенттер өндірістік технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырады.

«Білім мен бизнес ынтымақтастығы»

Университет пен өңірлік бизнес арасындағы ынтымақтастықты дамытуға арналған «Білім мен бизнес ынтымақтастығы» атты іскерлік форум өтті. Әуезов университеті мен Шымкент қаласының Кәсіпкерлер палатасы бірлесіп ұйымдастырған кездесуге өңірдің 100-ден астам кәсіпкері қатысты.

Форумда еңбек нарығына сай маман даярлау, дуалды оқытуды дамыту, студенттердің өндірістік тәжірибесі мен жұмысқа орналасуына жағдай жасау, ғылыми әзірлемелерді коммерцияландыру мәселелері талқыланды. Университет ғалымдары ғылыми жобаларын, ал студенттер энергетика, фармацевтика, экология және цифрландыру бағыттарындағы стартаптарын таныстырды.

Кәсіпкерлер студенттердің өндірістік тәжірибесі мен дуалды білім беру жүйесін қолдауға, перспективалы стартаптар мен ғылыми жобаларды қаржыландыру мүмкіндіктерін қарастыруға дайын екендерін білдірді.

Форум қорытындысында университет пен Шымкент қаласының Кәсіпкерлер палатасы кадр даярлау, дуалды білім беру, жұмыспен қамту және ғылыми-инновациялық жобаларды бірлесіп жүзеге асыру бағыттарын қамтитын ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойды.

Мәулен Әшімбаев: реформалардың өзегінде адам мен оның мүддесі тұр

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың жаңғырту күн тәртібіне арналған «Реформалар мәні: Қазақстанның болашақ тарихының жеті тарауы» атты кітаптың таныстырылымы өтті.

Елдегі саяси, экономикалық және қоғамдық өзгерістердің мән-маңызын саралайтын еңбектің авторы – мемлекет және қоғам қайраткері, саясаткер, экономист және саясаттанушы Мәулен Әшімбаев.

Кітаптың таныстырылымына өңірдің ғылыми және шығармашылық зиялы қауым өкілдері, сарапшылар, қоғам белсенділері мен жастар қатысты. Кездесу барысында елімізде жүзеге асырылып жатқан ауқымды реформалар, олардың қоғам өміріне ықпалы және Қазақстанның алдағы даму бағдары жөнінде мазмұнды пікір алмасу өрбіді.

Кездесуде сөз алған Мәулен Әшімбаев кітаптың жазылу мақсаты мен негізгі идеяларына тоқталып, еңбектің мазмұнын айқындайтын басты тезистерді ортаға салды.

Кітапта мемлекеттік басқаруды жаңғырту, саяси және экономикалық өзгерістер, өңірлік даму, ұлттық бірегейлік, сондай-ақ Қазақстанның халықаралық аренадағы орны мен беделін нығайту мәселелері жан-жақты қарастырылады.

Таныстырылым барысында кітапта көтерілген мәселелер төңірегінде ғылыми және сараптамалық пікірлер де айтылды.

Халық Кеңесі өкілдерімен кездесу өтті

Университетімізде Қазақстан Халық Кеңесінің мүшесі, журналист-публицист Нұртөре Жүсіп және журналист, қоғам қайраткері Әбдез Рахманұлымен кездесу өтті.

Әбдез Рахманұлы Халық Кеңесінің тұрғындар мен билік арасындағы байланысты нығайтудағы рөліне тоқталды. Оның айтуынша, Кеңес азаматтардың ұсыныстары мен өзекті мәселелерін тиісті органдарға жеткізіп, олардың шешімін табуға ықпал етеді.

Ал Нұртөре Жүсіп жастардың заманауи технологияларды, соның ішінде жасанды интеллект құралдарын сауатты әрі тиімді пайдалануы маңызды екенін атап өтті. Сондай-ақ тіл үйрену, білімді үнемі жетілдіру және жаңа мүмкіндіктерді игеру қажеттігіне назар аударды.

Республика күні – елдік пен еркіндіктің айшықты мерекесі

Республика күні – азаттығымызды айшықтап, елдігімізді ұлықтайтын мереке. Әуезов университетінде осы айтулы датаға арналған салтанатты жиын өтті.

«Азат елдің айбыны – Республика» атты іс-шара Мемлекеттік Туды енгізу рәсімімен және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранын орындаумен басталды. Жиынға ҚР Ғылым және жоғары білім вице-министрі Гүлзат Көбенова арнайы қатысты.

Мерекелік жиында жоғары білім мен ғылымның дамуына үлес қосқан университет қызметкерлері ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Құрмет грамоталары және Алғыс хаттарымен марапатталды.

Ел ағалары ақ тілегін арнады

Университетіміздің Басқарма төрағасы – ректоры Мұхтар Төлеген өңірдің зиялы қауым өкілдері, ел ағалары мен еңбек ардагерлерімен жүздесті.

Кездесуге Шымкент қаласының Құрметті азаматтары мен университеттің белгілі түлектері қатысты. Олар білім ордасында қолға алынған оң өзгерістерге ризашылық білдіріп, Мұхтар Төлегеннің ректор қызметіне тағайындалуын жоғары бағалады. Ақсақалдар университеттің абыройы асқақтап, білім мен ғылымның дамуына жаңа серпін тілеп, ректорға ақ батасын берді.

Кездесу соңында білім мен ғылымның өркендеуіне үлес қосқан бірқатар азаматқа «Абай Құнанбайұлы» және «Мұхтар Әуезов» төсбелгілері табысталды.

Вице-министр университеттің ғылыми әлеуетімен танысты

ҚР Ғылым және жоғары білім вице-министрі Гүлзат Көбенова университетіміздің оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарымен танысты.

Вице-министр Компьютерлік инженерия және энергетика жоғары мектебінің оқу-зертханалық базасын аралап, Erasmus+ және KazDual халықаралық жобалары аясында алынған жабдықтарды көрді. Студенттермен кездесуде техникалық мамандықтар, ғылыми ізденіс пен білімді жалғастырудың маңызына тоқталды.

Сондай-ақ Arizona State University-мен бірлескен білім беру бағдарламасы аясындағы дәріске қатысып, халықаралық әріптестермен пікір алмасты. Сапар соңында университеттің материалдық-техникалық базасы мен білім беру жұмыстарына оң бағасын берді.

Ректор жоғары марапатқа ие болды

Астана қаласында Жоғары білім беру саласы қызметкерлері күніне арналған форум өтті. ҚР Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек пен еліміздің жоғары оқу орындарының басшылары қатысқан жиында студенттерді әлеуметтендіру, қаржыландыру тетіктері және жасанды интеллект дәуіріндегі университеттің жаңа моделі талқыланды.

Форум аясында жоғары білім мен ғылымның дамуына үлес қосқан сала өкілдері марапатталды. Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінің басшысы Мұхтар Төлеген ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Жоғары білім беру саласына қосқан үлесі үшін» медалімен марапатталды. Марапатты министр Саясат Нұрбек табыстады.

Садыбек Бейсенбаев «Қаныш Сәтбаев» медалімен марапатталды

Қоғаммен байланыс және мәдениет жөніндегі проректоры, педагогика ғылымдарының докторы, академик, ҚР Дизайнерлер одағының мүшесі, ҚР Суретшілер одағының мүшесі Бейсенбаев Садыбек Қалмаханұлы Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2026 жылғы 2 қазандағы № 1341 бұйрығына сәйкес «Қаныш Сәтбаев» ведомстволық медалімен марапатталды.

Республика күніне арналған мерекелік шара Астана қаласында Л.Гумилев атындағы ЕҰУ-да өтті. Жоғары марапатты Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек табыстады.

Оқытушымыз — «Шапағат» медалінің иегері

«Мектепке дейінгі және бастауыш оқыту теориясы мен әдістемесі» кафедрасының оқытушысы Жұмакүл Шегебайқызы мемлекеттік жоғары марапатқа ие болды.

Ол Қазақстан Республикасы Президентінің 2026 жылғы 29 қыркүйектегі Жарлығымен білім және ғылым саласына қосқан елеулі үлесі, көп жылғы жемісті еңбегі және өскелең ұрпақты тәрбиелеу ісіндегі қызметі үшін «Шапағат» медалімен марапатталды.

Мемлекеттік наградаларды Президент Қасым-Жомарт Тоқаев салтанатты шарада арнайы табыстады.

«Шапағат» медалі – азаматтардың білім беру, ғылым, мәдениет, денсаулық сақтау және әлеуметтік салалардағы еңбегін бағалауға арналған мемлекеттік наградалардың бірі.

Университет оқытушылары әлемдік рекордты жаңартты

Әуезов университетінің оқытушылары Айнұр Күнпейісова мен Ляззат Атыбай қой жүнінен жасалған суреттердің ең үлкен коллекциясы бойынша әлемдік рекордты жаңартты.

GLOBAL BEST OF RECORDS (GBR) ұйымы олардың 500 туындыдан тұратын еңбегін ресми түрде тіркеді. Бұл бірегей коллекция Азия және Африка бойынша Әлемдік рекордтар кітабы аясында, «Этномәдениет және ұлттық дәстүрлер» санаты бойынша арнайы әзірленген.

Рекорд орнату туралы шешімді Шарджа қаласындағы (БАӘ) GBR Сараптамалық кеңесі қабылдап, ресми сертификат Астана қаласында табысталды.

Қос ғалым. Қос марапат.

Республика күні қарсаңында «Мәдениет және өнер» факультетінің «Бейнелеу өнері және дизайн» кафедрасының доценті, елімізге танымал график-суретші, линографист Батухан Баймен «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» медалімен марапатталды. Жоғары награданы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Ақордада Республика күніне орай өткен салтанатты рәсімде табыстады.

Ал Шымкент қаласында өткен мерекелік іс-шарада «Мәдени тыныңу жұмысы» кафедрасының профессоры Марат Ильясовқа қала әкімі Ғабит Сыздықбеков «Парасат» орденін тапсырды.

Digital Bridge 2026: студенттер жасанды интеллект саласындағы озық жобаларын ұсынды

AI & Digital Bridge 2026 халықаралық форумы аясында еліміздің 20 жоғары оқу орны студенттерінің әзірлеген үздік AI-жобалары көпшілік назарына ұсынылды. Солардың қатарында Auezov University студенттерінің үш жобасы да бар. Олар:

Auezov AI — студенттер мен университет қауымдастығына қажетті ақпаратты жылдам ұсынуға арналған интеллектуалды чат-бот;

AI Attendance — компьютерлік көру және жасанды интеллект технологиялары арқылы сабаққа қатысуды автоматты түрде анықтайтын жүйе;

KazSMM — контент дайындау, оны талдау және цифрлық коммуникацияны тиімді басқаруға бағытталған AI-жоба.

«Shabyt – 2026»: студенттеріміз топ жарды

Тараз қаласында өткен «Shabyt – 2026» республикалық шығармашылық фестивалінде университетіміздің студенттерінен құралған «Қарагөз» би ансамблі «Ұлттық би» бағыты бойынша Бас жүлдені жеңіп алды.

Еліміздің 10-нан астам жоғары оқу орны қатысқан дүбірлі өнер додасында жас өнерпаздарымыз жоғары орындаушылық шеберліктері мен кәсіби дайындықтарын көрсетіп, ұлттық би өнерінің көркемдігін сахна төрінде паш етті.

Ансамбль жетекшісі Дидар Азизханова мен репетитор Назерке Аманкелдіқызының еңбегімен келген бұл жетістік – ұлттық мәдени мұрамызды дәріптеудің жарқын көрінісі.

Ғалымдар полиметалл шикізатын кешенді қайта өңдеу технологияларын сынақтан өткізді

Университет ғалымдары ҚР Минералдық шикізатты кешенді қайта өңдеу жөніндегі ұлттық орталығының мамандарымен бірлесіп, полиметалл құрамды шикізатты кешенді өңдеу бойынша тәжірибелік-өнеркәсіптік сынақтар жүргізді.

Қарағандыдағы Ж. Әбішев атындағы Химия-металлургия институтында өткен сынақтар барысында Шалқия кен орнының қорғасын-мырыш кенінен әртүрлі маркалы ферросилиций мен ұжымдық концентрат, ал Баласаускандық кен орнының ванадийқұрамды кварциттерінен FeSi45 маркалы ферросилиций алынды.

Зерттеу жұмыстарына университеттің «Силикаттар технологиялары және металлургия» кафедрасының техника ғылымдарының докторы, профессоры В. М. Шевко, докоранттар И. Синельников пен А. Бадыкова, сондай-ақ «Перспективалы металлургиялық технологиялар» ғылыми-зерттеу зертханасының мамандары қатысты.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Қазақстан халқына Жолдауы

1-беттен бастаңыз

Жұмысты ойдағыдай орындау үшін, ең алдымен, бүкіл қоғамымыз тату болуы керек. Бірлік пен келісім болмаса, ешқандай реформа және ілгерілеу болмайтыны айдан анық.

Қазір жаһандық сын-қатерлер әлдеқайда қауіпті сипат алған кезде қоғамымызда талап пен тәртіпке басымдық беруіміз қажет.

Қазіргі таңда әлем елдері арасында ақылға қонымсыз жалған айыптаулар, астыртын текетірестер күшейді, ал алпауыт, ықпалды мемлекеттердің арасында жаппай өзара сенім дағдарысы пайда болды.

Бақылаусыз, жүйесіз көші-қон ағындары әлдеқайда көбейді, бұл бірнеше еуропалық елдің қауіпсіздігіне үлкен зиян келтіргеніне көзіміз жетті.

Біріккен Ұлттар Ұйымының абырой-беделі үлкен тоқырауға ұшырады. Халықаралық құқықтың құндылығы төмендеп кетті. Қысқасы, қазіргі әлем бұлыңғыр дәуірге аяқ басты, оның келешегі қандай болатыны туралы саясаткерлер мен сарапшылар арасында біртұтас пікір жоқ.

Күллі әлем жұртшылығы аласапыран кезеңде өмір сүріп жатыр десек, артық болмас. Мұндай күрделі, болжамсыз ахуал «қырғи-қабақ соғыс» кезінде де болмаған еді.

Дәл осындай құбылмалы заманға қарамастан, Қазақстан ел дамуының жаңа дәуіріне үлкен сеніммен қадам басып, кең ауқымды саяси реформаны іске асырды. Бұл – дүние жүзінде өте сирек кездесетін құбылыс.

Енді алдағы уақытта да еліміздің егемендігін нығайтуымыз керек. Бұл – қазіргі әлемдегі бұлыңғыр ахуалда ішкі тұрақтылықты сақтай отырып, өсіп-өркендеу деген сөз.

Осы жолда бүкіл қоғам, соның ішінде отаншыл, белсенді, білімді азаматтар қарқынды еңбек етуі керек. Құрылтай депутаттарына да үмітім зор.

Осындай жағдайда мемлекеттік аппарат пен құқық қорғау мекемелерінің рөлі аса маңызды екені баршаңызға түсінікті.

Басқаша айтқанда, қазіргі буын өкілдері, яғни біз келе жатқан жас ұрпақтарға жоспарлар мен тұжырымдар емес, экономикасы қуатты және қарқынды, жоғары технологиялары дамыған, білім мен ғылымға негізделген, заңды мойындайтын, жасампаз әрі озық, геосаяси тұрғыдан күші мен ықпалы бар Қазақстанды қалдыруымыз керек.

Бұл – ұлтымыздың алдында тұрған нағыз стратегиялық міндет.

Құрметті депутаттар!

Құрметті Үкімет мүшелері!

Еліміз ұдайы қарқынды дамуы үшін ауқымды міндеттерді сапалы әрі жедел іске асыру өте маңызды.

Азаматтарымыз толыққанды әлеуметтік инфрақұрылыммен қамтылуы керек. Бұл – халықтың тұрмыс сапасын көтерудің маңызды шарты.

Сондықтан басты назарды инфрақұрылым құру ісіне аударамыз.

Бұған дейін де айттым: Қазақстан ауқымды құрылыс алаңына айналуға тиіс. Мәселе жекелеген жобаларға қатысты болып отырған жоқ.

Жалпы, барлық аймақта жаппай құрылысты бастап, жандандыру қажет.

Бірінші кезекте, жан-жақты зерттеу және талдау жүргізіп, облыстардың денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет және спорт нысандарына деген қажеттілігін егжей-тегжей анықтау жұмысын тез арада толығымен бітіру керек.

Біз ауыл-аймақтарды дамыту мәселесін әрдайым ерекше бақылауда ұстаймыз. Ауылдағы тұрғындардың лайықты өмір сүруі үшін барынша жағдай жасап отырмыз.

Алайда, қазір экономика, білім мен технологияның тірегі де, таланттарды шыңдайтын да негізгі қалалар екенін атап өткен жөн.

Сайып келгенде, қуатты қалалар қуатты аймақтардың, ал қуатты аймақтар күшті мемлекеттің негізін қалайды. Сондықтан әрбір ірі қаланың Үкімет бекіткен нақты орта және ұзақ мерзімдегі даму жоспары болуға тиіс.

Сонымен қатар қала ресурсын тиімді басқару үшін Үкімет әкімдіктермен бірлесіп, қала инфрақұрылымының цифрлық сыңарын көп ұзамай әзірлеуге тиіс.

Қалалардың қауіпсіз, жайлы, көрікті болуына басымдық, яғни приоритет ретінде қарай отырып, бұл істі аса маңызды мемлекеттік міндет деп қабылдау керек. Бұл – «Таза Қазақстан» жалпыұлттық тұжырымдамасына толық сай келетін талап.

Егер қала қарқынды дамитын болса, сол өңірдің экономикасы да өркендейді, адами әлеуеті де артады.

Осы орайда әлеуметтік-экономикалық маңызы бар нысандар салуға және оны жаңғыртуға ерекше мән береміз. Бұған біздің күшіміз де, мүмкіндігіміз де жетеді.

Халықаралық валюта қоры ұсынған болжамға сәйкес, биыл еліміздің жалпы ішкі өнімі 400 миллиард долларға жуықтайды. Оның жан басына шаққандағы үлесі 19 мың доллардан асатын болды.

Еліміз экономикасының көлемі жағынан әлемде 47 орынға көтеріледі. Бұл – халқының саны бізден әлдеқайда көп бірқатар елдің көрсеткішінен жоғары деңгей деген сөз.

Өңдеу өнеркәсібі де қарқынды дамуда. Оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 14 пайыздан асты. Бұл – ұлттық экономиканы әртараптандыру бағытында жүргізілген жүйелі жұмыстың нақты нәтижесі.

Алтын-валюта резерві мен Ұлттық қор активтерінің көлемі 130 миллиард доллардан асты.

Енді осы қуатты әлеуетімізді инфрақұрылымды жаңғыртуға, еліміздің әр аймағын көркейтуге бағыттауымыз қажет.

Сондықтан мен бұған дейін айтқан ауқымды құрылыс бастамасын белсенді түрде жүзеге асыруды тапсырамын. Соған сәйкес бүкіл ел бойынша аса қажетті әлеуметтік, көлік және инженерлік инфрақұрылым нысандары салынады.

Үкімет бұрын-соңды болмаған Инфрақұрылымдық жаңғыру жоспарын әзірлейді. Бұл ауқымды жұмысты іске асыру үшін 2029 жылдың соңына дейін Ұлттық қордан шамамен 6,5 триллион теңге бөлінеді. Биыл және 2027 жылдың алғашқы екі айы ішінде әлеуметтік жобаларды іске қосу үшін 1,5 триллион теңге көлемінде қаражат қарастыру қажет.

Ұлттық қордың ең басты мақсаты, миссиясы – ел байлығын ұқыпты ұстау және одан әрі арттыру, сондай-ақ, оны қазіргі және келешек ұрпақтың игілігіне жарату.

Ұлттық қор көп жылдар бойы осы негізгі міндетті лайықты орындап келеді, яғни қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз етуге зор үлес қосуда.

Жас ұрпақтың игілігін ойласақ, бұл бағытта қазірден бастап нақты әрі батыл қадамдар жасауымыз керек. Өзекті мәселелерді кейінге қалдыруға болмайды. Әр мәселе өз шешімін табуға тиіс. Басты талап – осы. Кейінгі буынға өркениетті, озық, жаңарған мемлекетті аманат етуіміз керек. Бұл – біздің міндетіміз және келер ұрпақ алдындағы жауапкершілігіміз.

Бір сөзбен айтқанда, біз осы тарихи жауапкершілікті терең сезіне отырып, өскелең ұрпақтың игілігі үшін мол қаржы қалдырумен қатар, технологиялық тұрғыдан өркендеген, бәсекеге қабілетті әрі күшті экономикасы, озық инфрақұрылымы бар, өмір сүру үшін қолайлы, әр азаматтың өзін-өзі дамытуына барлық жағдай жасалған жаңа тұрпатты мемлекет құрып, аманат етуіміз керек.

Мұны ең басты міндетіміз, тіпті тарихи маңызы бар миссиямыз деп айтуға болады.

Бұл – адам капиталын дамытуға, азаматтардың тұрмыс сапасын жақсартуға, яғни ел болашағына салынатын ұзақ мерзімге арналған инвестиция.

Бірақ Ұлттық қордың ресурсын жинақтау және оны пайдалану арасында теңгерім сақталуға тиіс. Қаражатты тек қоғамға барынша пайдалы дүниеге ғана жарату керек.

Ең бастысы, жұмсалған ақшаның экономикалық және әлеуметтік қайтарымы бо-

луы қажет. Өйткені бөлінетін мемлекет қаражатының негізгі мақсаты – халықтың әл-ауқатын көтеру.

Тиісті жобаларды жүзеге асыруға материалдық-техникалық жағдайы жақсы және мол тәжірибесі бар жергілікті жердегі шағын және орта бизнес өкілдерін тартқан жөн. Бүкіл құрылыстың барысы қатаң бақылауға алынады.

Бірінші кезекте аймақтарда 70-ке жуық денсаулық сақтау нысаны салынады.

Перзентханалар, ауруханалар, жедел медициналық көмек көрсету станциялары, балаларға арналған оңалту орталықтары мен ерекше балалардың сұранысына сай спортзалдар бой көтереді.

Сондай-ақ 50-ге жуық білім беру, спорт және мәдениет мекемелерінің құрылысы басталады.

Осындай аса қажетті, сапалы нысандардың құрылысын жедел түрде бастап, көп ұзамай іске қосуымыз керек. Бұдан бөлек, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы саласына қомақты қаржы бөлінеді. Көптеген елді мекендерге газ және таза ауыз су тартылады.

Үкімет жыл соңына дейін нақты жобалардың бастапқы тізімін әзірлейді. Бұл тізім барлық аймақты қамтуы керек.

Біз халқымыздың артып отырған зор үмітіне лайық болуымыз қажет.

Бұл жоспарымыз ел игілігін арттыруға арналып отыр, басқа астарлы ойымыз жоқ. Сондықтан осы үлкен құрылыс қозғалысына «Халықтық құрылыс» деген атау берсек, қарсылық болмас деп сенемін.

«Халықтық құрылыс» бағдарламасы азаматтардың әл-ауқатын арттыратын, кәсіпкерліктің өркендеуіне, дамуына, ұлттық экономиканы жандандыруға зор ықпал ететін тәл тарихымыздағы ең үлкен инфрақұрылымдық жоба болмақ.

Аталған бастама жүз мыңдаған адамды жұмыспен қамтиды, оның игілігін тұтас халқымыз, әсіресе, өскелең ұрпақ көреді деп кәміл сенемін.

Келесі мәселе. Логистика инфрақұрылымын дамытуға баса мән беру қажет. Бұл – еліміздің өсіп-өркендеуіне ықпал ететін маңызды фактордың бірі.

Қазіргі таңда логистика мәселесімен барлық елдер айналысуда. Дамыған көлік логистикасы болмаса, тіпті, бүгінгі күшті ел ертең құрдымға кетеді.

Келесі жылы елімізде «Бақты – Аягөз» теміржол желісі іске қосылады. Жаңа бағыттың арқасында Қытаймен арадағы жүк өткізу мүмкіндігі 20 миллион тоннаға артады.

Тамыз айында «Арал – Каспий» күре жолының құрылысы басталды. Бұл жоба Транскаспий дәлізінің қашықтығын шамамен 1 мың шақырымға қысқартып, жүк жеткізу мерзімін үш күнге дейін азайтады.

Үкімет осы салада қолға алынған барлық жобаның сапалы әрі уақтылы орындалуын қатаң бақылауға алады.

Қазір әлем логистикасы ауқымды өзгерістер және қарқынды даму кезеңін бастан өткеріп жатыр.

Теңіз жолдарындағы тұрақсыз жағдай құрлықтағы көлік дәліздерінің стратегиялық маңызын арттыра түсті.

Қазақстан іс жүзінде Еуразиядағы жетекші логистикалық орталықтың біріне айналуы үшін осы тарихи мүмкіндікті мұлт жібермеуге тиіс.

Бұл үшін отандық логистикалық операторларды дамытып, жүктерді шоғырландырумен және бөлумен айналысатын орталықтар құруға баса назар аударған жөн.

Сондай-ақ, көлік тораптарының айналасынан жаңа өндірістер мен сауда орындарын ашу маңызды.

Біз Қазақстанның барлық аймағын байланыстыратын, яғни, еліміздің транзиттік әлеуетін күшейтетін заманауи, өте дамыған теміржол және көлік жолдарының тұтас желісін құруымыз керек. Бұл – стратегиялық міндет.

Еліміз арқылы тасымалданатын жүк көлемі жыл сайын ұлғайып келеді. Демек біздің алдымызда жол инфрақұрылымын жақсарта түсу міндеті әлі де тұр. Бұл, әсіресе, солтүстік аймақтарға қатысты өзекті мәселе.

Сондықтан ендігі кезекте «Көкшетау – Петропавл» тас жолын кеңейту ісіне кірісу керек.

Автокөлікпен жүк тасымалдайтын отандық кәсіпкерлерімізге жәрдем көрсету қажет. Себебі Қазақстан арқылы өтетін автокөлік транзитінің жартысынан

Қазірдің өзінде Қытайдан Еуропа құрлығына тасымалданатын жүктің 85 пайызы біздің аумағымыз арқылы өтеді.

Алайда барға қанағат етіп, тоқмейілсіп отыру – болашақта көш соңында қалу деген сөз.

Біз халықаралық жүк тасымалы ағындарының толыққанды ұйымдастырушысы болуымыз керек.

Күні кешеге дейін бұл жұмыс атүсті атқарылып келді.

Алдымызда республикалық және жергілікті деңгейдегі барлық жолдарды сапалы салуға қатысты аса маңызды міндет тұр.

Бұл салада мәселе аз емес. Орталық және жергілікті атқарушы органдар қолданыстағы ережелер мен регламенттерді алға тартып, мәселені шешуді созбалаңға салады. Соның салдарынан мәселе қордаланғанның үстіне қордаланып, әбден тығырыққа тірелгені жасырын емес.

Сондықтан менің тапсырмама сәйкес, еліміздегі бүкіл жолдың 26 пайызын алып жатқан республикалық (орталық) және әкімдіктердің қарауындағы жергілікті жолдарға қатысты барлық мәселемен Үкімет, соның ішінде Көлік министрлігі айналысуға тиіс.

Қайталап айтамын: Бізге сапасы өте жоғары жолдар керек.

Битум мен қиыршық тастардың сапасын алға тартып, сылтау айтуға жол берілмейді.

Естеріңізге салайын: қызмет көрсетуге арналған заманауи инфрақұрылымы бар

сапалы жолдар болмаса, Қазақстан жаһандық деңгейдегі транзиттік аймаққа, яғни Еуразияның көлік-логистикалық орталығына айнала алмайды. Бұл жұмыстардың түпкі мәні – осында. Біз бұл міндетті қалайда орындауымыз керек.

Егер шекарамыз көлік қозғалысын тежеп, ұзын-сонар кептеліс туындататын «тар өткелге» айналса, Қазақстан

бұл салада көшбасшы болады деп айтудың өзі орынсыз. Қазір осы күйді кешіп отырғанымыз жасырын емес.

Еуропа мен Азияның арасын жалғайтын негізгі әуе дәліздері еліміздің аумағы арқылы өтеді.

Бұл – біздің бәсекеге қабілетімізді арттыра алатын басымдығымыз. Алайда, осы артықшылығымыз әзірге қағаз бетіндегі әсерлі есеп күйінде ғана қалып отыр.

Осы басымдығымызды тиімді пайдалану үшін жерде қызмет көрсетуге арналған озық инфрақұрылым құру қажет. Бұл – әлемде бар тәжірибе. Ал, әзірге қыруар табыс уысымыздан шығып кетіп жатыр.

Жеке «Air Cargo» компаниясына зор үміт артылды. Бұл компанияның қаржылық әлеуеті зор. Шетелдің үздік мамандарына жалақы төлеуге де мүмкіндігі мол. Дербес шешім қабылдай алады. Дегенмен, әзірге қабылданған шешім де, нақты нәтиже де жоқ.

Сіздерге зор сенім артылып отыр. Енді нәтиже күтеміз.

Қазір Қазақстанда бірнеше әуежайдың құрылысы қатар жүргізіліп жатыр. Мұндай нысандарды бір мезетте салу тәжірибесі ел тарихында бұрын-соңды болмаған.

Арқалықтағы әуежайды қалпына келтіру жұмысы аяқталды, таяуда Зайсан, Катонқарағай, Кендірлі әуежайлары іске қосылады.

Келесі жылы осы саладағы әлемдік ірі компаниялардың бірін тарта отырып,

Астанада жаңа әуежайдың құрылысын бастаймыз.

Қазақстан Еуразияның негізгі көлік хабы болуы үшін көптеген маңызды міндетті орындауға тиіс. Бірінші кезекте көлік саласын, соның ішінде халықаралық бағыттарды толық цифрландыру қажет.

Жасанды интеллект дәуірінде жаһандық транзит ағындарын қағаз жүзінде басқару – ақылға қонымсыз іс. Бұл – құрдымға апаратын ең төте жол.

Қазіргі жағдайда қуат көзінің жеткілікті деңгейде болуы әр мемлекеттің бәсекеге қабілетін, тіпті экономикалық дербестігін айқындайтын шешуші факторға айналды.

Осы кезеңді шын мәнінде «электр дәуірі» деп айтуға болады. Қазақстан өзінің шикізаттық артықшылығын энергетикалық және технологиялық тұрғыдан өрлеу үшін пайдалануға тиіс. Бұл – айрықша маңызды міндет.

Ашығын айтсақ, бұл тұста қордаланған мәселе өте көп.

Білікті энергетик мамандарымыз саусақпен санарлық. Есесіне, энергетика саласындағы түйткілдерге арналған форумдар мен пікірталастар жиі әрі кең ауқымда өткізіледі.

Алайда Қазақстан жыл сайын энергияның елеулі тапшылығымен бетпе-бет келіп жатады. Соның салдарынан, қыс мезгілінде, яғни электр энергиясына сұраныс шарықтайтын кезеңде көрші елдерден қуат көзін қымбат бағамен сатып алуға мәжбүрміз. Ал жаз айларында өзге елдерге энергияны тым төмен бағамен сатамыз.

Осындай құйтырқы әрекет ондаған жылдан бері жалғасып келеді. Маған мұны энергетика саласындағы қалыпты жағдай деп түсіндіріп бағуда.

Кезінде Балқаштағы ЖЭО құрылысының аяқталмай қалуына да осы жайт себеп болды.

Қазір де Түркістан, Қызылорда, Алматы және Екібастұздағы жаңа генерация қуаттарын іске қосу мерзімдері кейінге шегеріліп жатыр.

Қазақстан бүгінде сағатына 123 миллиард киловатт электр энергиясын өндіреді.

Қуат көзінің мұндай көлемі өнеркәсіп пен құрылыс саласын, ауыл шарушылығы кешендерін қарқынды дамытып жатқан, ең бастысы, экономиканы жаппай цифрландыруды, жасанды интеллектіні қоғамның барлық саласына енгізуді және осыған байланысты деректерді өңдеу орталықтарын салуды жоспарлап отырған ел үшін мүлдем жеткіліксіз.

Сондықтан еліміз 2029 жылға қарай қуат көзін артығымен өндіретіндей деңгейге жету керек. Бұл – біздің алдымызда тұрған стратегиялық міндет.

Сол үшін жаңа электр станцияларын салып, қолданыстағы нысандар мен электр желілерін жаңғыртуға тиіспіз.

Сонымен қатар «таза» көмір генерациясын толыққанды дамытып, жаңартылатын қуат көздерін өндіру ісіне, соның ішінде күн электр станцияларын кеңінен қолдануға баса мән беруіміз керек.

Жалпы, Үкімет 2035 жылға дейінгі ұзақ мерзімге арналған бірыңғай энергетикалық теңгерімді қайта қарауға тиіс.

Бұл орайда атом генерациясының маңызы айрықша.

Жалпы ұлттық референдумның нәтижесінде елімізде бірнеше атом электр станциясын салу туралы дұрыс шешім қабылданды.

Бұл станцияларды елу жылдан кейін, тіпті, одан арғы уақытта уран шикізатымен қалай қамтамасыз ететінімізді қазірден бастап ойластыруымыз керек.

Қазақстандағы атом электр станцияларының қажеттілігін өтеу үшін уранның алдағы жүз жылға жететін мемлекеттік стратегиялық қорын құру жөніндегі ұсыныс өте орынды. Бұл бастаманы жан-жақты пысықтау қажет деп санаймын.

АЭС құрылысына қатысатын шетелдік серіктестерді Қазақстанда жоғары технологиялық өндіріс орындарын ашуға, ядролық энергетика саласындағы тәжірибесімен бөлісуге, атом энергетикасы саласына қажетті мамандарды даярлауға кеңінен тарту маңызды. Ресей мен Қытай компанияларынан осындай ұсыныстар түсіп жатыр.

Келесі жылы «Балқаш» АЭС-інің құрылысын бастауға болады. Тіпті, бастауымыз қажет деп санаймын. Сондай-ақ, «Мойынқұм» АЭС-інің құрылысын мүмкіндігінше тезірек бастау үшін кешенді ынтымақтастық туралы келісімге қол қойған жөн.

Әрине, келіссөздердің әр тармағы Қазақстанның ұлттық мүддесі тұрғысынан мұқият пысықталып, жан-жақты келісілуі керек.

Жалпы, азаматтық инфрақұрылымды жаппай жаңғырту және қайта құру ісіне бүкіл ел болып кірісетін боламыз.

Дегенмен мұндай маңызды стратегиялық міндетті орындау кезінде тек мемлекеттің ресурсына арқа сүйеуге мүлдем болмайды.

Бұл кәсіпкерлердің белсенділігін төмендетіп, патерналисмге (соның ішінде экономикадағы), яғни масылдыққа әкеп соғады. Оның салдары қандай болатыны айтпаса да түсінікті деп ойлаймын.

Үкіметтің алдында ұзақмерзімді қаражат көздерінің барлығын жұмылдыру міндеті тұр.

Мұны заң талаптарын бұзбай әрі мемлекет мүддесіне сай қалай жүзеге асыруға болатынын қаржы қауымдастығымен бірлесіп, жан-жақты ойластырған жөн.

Қабылданатын шешімдер қарапайым қисынға негізделеді: мемлекет қаражаты жеке инвестиция тартуға кепіл болуы керек.

Бұған қоса, еліміздің индустриялық-технологиялық тұрғыдан жедел дамуына қажетті тетіктерді әзірлеу керек.

Қазақстан – минералдар мен шикізатқа бай мемлекет. Бұл – біз үшін стратегиялық жетістік.

Сондықтан геологиялық барлау тәсілдерін түбегейлі өзгерту қажет. Жаңа кен орындарын бұрынғы заманнан қалған әдістермен іздеу оң нәтиже бермейтіні анық. Қазіргі таңда геологияны жоғары технологиялық сала ретінде мойындауымыз керек.

Бізге озық технологиялардың көмегімен еліміздің жер қойнауын толыққанды зерттеп, деректердің ашықтығын және қолжетімді болуын қамтамасыз ету өте маңызды. Жаңа кен орындарын іздеу және барлау үдерісіне жеке қаражатты белсенді тартқан жөн.

Бәріңізге мәлім, қазір айрықша маңызды металдардың рөлі артып келеді. Халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, бізге де осындай металдардың қорын тиімді басқаратын ұлттық жүйе құру қажет.

Аталған жүйеде тау-кен саласындағы жобаларды ұзақмерзімді қаржыландыруға мүмкіндік беретін нақты тетіктер болуға тиіс.

Елімізде осы бағытта жұмыс істеп жатқан кәсіпорындармен оффтейк-келісімшарт жасау арқылы кепілді сұранысты қамтамасыз еткен жөн. Бұл – Үкіметтің алдында тұрған маңызды міндеттің бірі. Осы мәселені кәсіпкерлермен бірлесе талқылап, жыл соңына дейін маған нақты ұсыныс енгізу қажет.

Сондай-ақ сарапшылар мен мамандардың пікіріне сүйенсек, ұлттық түрлі-түсті және сирек кездесетін металдардың қорын қалыптастыру қажеттілігі пайда болып жатыр.

Түпкі мақсат – елімізді жаһандық өндіріс тізбегіне қосу. Экспорттық саясатымыз да осы мақсатқа сай жүргізілуі керек.

Үкімет бұл саладағы дамыған елдермен стратегиялық серіктестік орнатуға тиіс.

Жаңадан ашылған кәсіпорындар жұмыс істеп тұрған жергілікті бизнес нысандарына орынсыз кедергі келтірмеуі керек. Инвесторларды тартқан кезде де осы мәселеге мән беріп, әр аймақты, әр саланы мұқият зерделеген жөн.

Қате шешімдердің салдары қандай теріс нәтижелерге әкеп соқтырғанын көріп отырмыз.

Мәселен, елімізде металл өндіретін Qarmet деген ірі кәсіпорын бар. Соған қарамастан, тағы үш облыста дәл осындай өндіріс орындарын ашу жоспарланған. Осы кәсіпорындардың өнімі нарықтың сұранысына ие бола ма? Бұл сұраққа нақты жауап жоқ сияқты. Сондықтан осындай үйлесімсіз шешімдердің пайдасы күмәнді екеніне дау жоқ.

Мекемеаралық байланысты нығайтпасақ, экономикамыз өз әлеуетін жоғалтып алады. Әрбір аймақ өзінің басымдықтарын айқындап, соған сай жұмыс істеуі керек.

Осы мәселе бойынша Үкіметтің үйлестіру рөлін әлдеқайда күшейту қажет екені анық. Бірақ аймақтар жекелеген салаға немесе кәсіпорынға тәуелді болып қалмауға тиіс. Сондықтан өңірде негізгі саланы дамыта отырып, оның айналасында және ішінде де толыққанды біртұтас жүйе құру маңызды.

Атап айтқанда, білім беру, қолданбалы ғылым, логистика, қызмет көрсету салаларын, сабақтас өндірістерді және технологиялық кәсіпкерлікті дамытқан жөн.

«Халықтық құрылыс» әр аймақта осындай жүйе, яғни қазіргі тілмен айтсақ, экожүйе құруға оң ықпал ететініне сенім бар.

Келесі мәселе. Ауыл шаруашылығының одан әрі қарқынды дамуына барлық күш-жігерімізді салуымыз қажет.

Былтыр бұл сала шамамен 6 пайызға өсіп, агроөнеркәсіп кешенінде өндірілген өнім көлемі 15 триллион теңгеге жетті.

Жеңілдетілген шарттармен қаржыландыру көлемі алдыңғы жылмен салыстырғанда 1 триллион теңгеден 1,5 триллион теңгеге дейін ұлғайды.

Дегенмен бөлінген қаражаттың бір бөлігі күнделікті қажеттіліктер мен айналымдағы қаражатты толықтыру үшін жұмсалып отыр.

Шаруаларға алдағы жұмысын ұзақ мерзімге жоспарлауға мүмкіндік беретін кең ауқымды қаржыландыру жүйесі керек.

Сондықтан Үкімет фермерлерді ұзақ мерзімге арналған инвестициялық ресурстармен қамтамасыз ету үшін тиімді әрі пәрменді тәсілдерді енгізуі қажет.

«Бәйтерек» холдингі тағам өнеркәсібі саласында жалпы құны 500 миллиард теңгеден асатын әлеуеті зор жобалар тізімін дайындады. Соның бәрін табысты жүзеге асыру үшін қолжетімді әрі жеңілдетілген шарттармен қаржы бөлу мәселесін созбалаңға салмай, сапалы жобаларды дереу жүзеге асыру керек.

Сонымен қатар ауыл шаруашылығы саласын технологиялық тұрғыдан жаңғыртудың сәті келді.

Елімізде шығарылатын технологиялық тұрғыдан сапасы жоғары тракторлар мен комбайндардың санын көбейту қажет. Бұл – өзекті мәселе. Осылайша, біз ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыра түсеміз.

Өткен аптада Астанада іссапармен болған NVIDIA компаниясының басшысы, жаңа толқындағы ірі кәсіпкер Дженсен Хуанг Қазақстанның ауыл шаруашылығы саласына жасанды интеллектінің тәсілдерін енгізетін кез келді деп, өз пікірін айтып кетті.

Меніңше, бұл – өте орынды ұсыныс. Оны жедел қарқынмен іске асыруымыз керек.

Еліміз осы белесті ойдағыдай еңсеріп алса, әлемдік ауқымдағы азық-түлік тапшылығы, яғни жаһандық ашаршылық туындаған жағдайда Еуразия азық-түлікпен қамтамасыз ететін негізгі орталық болуы әбден ықтимал екеніне күмән жоқ.

Елімізде ірі су көздеріне жақын орналасқан үлкен аумақты алып жатқан жер алқаптары бар. Сол жерлерді суармалы егіншілікке пайдалану дәстүрлі дақылдардың өнімділігін 2-2,5 есе көбейтуге ықпал етеді.

Жаңа алқаптарды игеру кезінде су үнемдеудің озық тәсілдерін және агрохимиялық технологияларды қолдану аса маңызды. Бірақ елімізде бұл жұмыстың тиімділігі әлі де төмен.

Елімізде су ресурстарының тапшылығын жою үшін жүйелі әрі батыл шаралар қабылдау қажеттігін ерекше атап өткім келеді.

Ең алдымен, суды тиімді және үнемдеп пайдалану қағидаттарының жаппай сақталуын қамтамасыз ету керек. Қазіргі заманда бұл ресурстың мән-маңызы айрықша.

Үкімет пен әкімдіктер суды пайдалануға бақылауды күшейту керек. Түрлі желідегі, сондай-ақ, көлік жуу орындарындағы су шығынын азайтып, ауыз судың жөнсіз пайдаланылуына жол бермеу қажет. Ауыз суды көлік жууға тұтыну – барып тұрған сорақылық. Судың да сұрауы бар.

Менің тапсырмаммен Үкімет су пайдалану саласында ауқымды тарифтік реформаны қолға алды. Оны соңына дейін жеткізу керек.

Суды үнемдеп пайдалану бәріне ортақ міндетті қағида болуға тиіс.

Су ресурстарын түгелдей әрі дұрыс есепке алу үшін цифрлық құралдарды толыққанды пайдалану айрықша маңызды.

Бұл жаңа өндірістерді жоспарлау кезінде мұқият ойластырылған, салмақты шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Сондықтан Үкімет Су ресурстарының ұлттық ақпараттық жүйесін құру ісін көпке созбай, тез арада аяқтауы керек.

Бұдан бөлек, ауыл шаруашылығы өнімдерін терең өңдеу ісін дамытуға баса мән берген жөн. Қазірдің өзінде бұл бағытта табысты жобалар бар.

Мәселен, Қызылорда облысының шаруалары қатаң климатқа қарамастан жүгері мен соя өсіріп, оны өңдеумен айналысады. Ал Түркістан облысында қытай компаниясы суды тиімді пайдаланатын заманауи мақта-тоқыма кластерін құрып жатыр.

Үкімет осындай озық тәжірибелердің ел ауқымында кең тарауына жағдай жасап, инвесторларға уақтылы қолдау көрсетуі керек.

Сонымен қатар мұндай заманауи тәсілдерді мал шаруашылығында да жаңжақты пайдаланған дұрыс. Бүгінде Солтүстік Қазақстан облысының тәжірибесін басшылыққа ала отырып, елімізде 71 тауар-сүт фермасы іске қосылды. Бұл фермаларда жыл сайын 462 мың тоннадан астам сүт өндіріледі.

Ақмола облысында шетелдің озық тәжірибесіне сай ет кластері құрылып жатыр. Осындай жобаларды қолдауға болады, қажетті жағдайда қаражат та бөлу керек.

Өндіру және өңдеу жұмысымен қатар, ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтау және сату жүйесін жетілдірген жөн.

Ірі холдингтерден бастап, шағын шаруа қожалықтарына дейін агрологистика орталықтарының қызметін кедергісіз пайдаланатын мүмкіндік болуға тиіс.

Жалпы, халықтық құрылыс аясында ауыл шаруашылығы инфрақұрылымын дамыту ісіне де баса мән беру керек. Бұл –стратегиялық маңызы бар міндет.

Сондықтан Үкімет пен «Бәйтерек» холдингі бірлесіп, нақты шешімдерді қабылдауы қажет.

Экономиканың негізгі салаларын дамыту үшін өнімді терең өңдеумен айналысатын, еңбек өнімділігін арттыратын жобаларға басымдық берген жөн. Бұл – басты талап.

Әсіресе, ірі инфрақұрылымдық бастамаларға қажетті құрылыс материалдарын, металл конструкцияларын, инженерлік жабдықтарды өз елімізде өндірген жөн. Мұндай жобалар «Халықтық құрылыс» бағдарламасының тірегіне айналуы керек деп санаймын.

Ұлттық қор арқылы импортты қаржыландыруға жол беруге болмайды. Бұл – маңызды талап.

Экономиканың дамуына тың серпін беру үшін озық технологиясы бар, қажетті сараптамалық тәжірибесі және жаһандық нарықтарға шығу мүмкіндігі зор әлемнің жетекші компанияларын, солардың ішінде отандық компанияларды да тартқан жөн.

Инвестицияның тиімділігі жұмыс істей бастаған өндіріс орындарының санымен, сапасымен және оның экономикаға қосқан нақты үлесімен бағалануға тиіс.

Әлемде инвестицияға талас күшейіп келеді. Бәсекеге қабілетті болу үшін жедел шешімдер қабылдап, жылдам әрекет ету қажет.

Бірақ елімізде инвестор тарту және оларды жанжақты қолдау жүйесінде бірізділік жоқ.

Әрбір мекеме немесе жеке тұлға ойында не бар болса, соны істей береді. Нәтижесінде кешенді көзқарас та, үйлесімділік те, сабырлық та, білім де жетіспейді. Сондықтан инвестиция тарту ісін бір орталықтан басқаруға мүмкіндік беретін тұтас жүйені жетілдіре түсу керек.

Менің ойымша, баяғыдан сөреде жатқан мәселені, яғни инвестициялармен жүйелі түрде айналысатын мекемені анықтау керек.

Себебі қазіргі таңда осы бағытта жүйе жоқ. Бірқатар мемлекеттік мекемеге бірдей құзыреттер берілген. Қазіргі жағдайда бұл тәсілдер заман талабына сай келмейді, әбден ескірген.

Бәлкім, инвестицияға қатысты мәселелермен «Бәйтерек» холдингі белсендірек айналысқаны дұрыс шешім болар. Ал Экономика министрлігі, Сыртқы істер министрлігі инвестицияларға байланысты кейбір құзыретін орындауды жалғастырады.

Тағы бір өзекті мәселе.

Қарқынды дамитын Алатау қаласын салудың маңызы зор екені көпшілікке түсінікті деп ойлаймын. Болашақта бұл қала инвестиция мен кәсіпкерлікке қолайлы орталыққа айналады.

Кез келген халықаралық юрисдикцияның ұзақ уақыт бойы тартымды болуына бірден бір әсер ететін фактор – тиімді сот төрелігі.

Сондықтан Алатау қаласында жоғары сапалы сот төрелігін қамтамасыз ететін жүйе құрған жөн.

Жалпы құқықтың ағылшын үлгісіне сай жұмыс істейтін инвестициялық сот коммерциялық істерді қарайтын болады.

Арнаулы құқықтық режимімен байланысты басқа мәселелердің барлығы Азаматтық сот құзыретіне жатады.

Үкімет «Алатау қаласының арнаулы құқықтық режимі туралы» Конституциялық заңға тиісті түзетулерді 2027 жылғы қаңтар айының соңына дейін Құрылтайдың қарауына ұсынуы керек.

Осы орайда еске сала кететін бір жайт бар. Барша беделді әрі адал кәсіпкерлердің инвестициялық мүддесі ең мықты әрі сенімді құқықтық құжат – Конституциямызбен

қорғалған.

Енді шағын және орта бизнес туралы пікірімді айтқым келеді.

Қазір оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 40 пайызға жетті, ал негізгі капиталға тартылған инвестициядағы үлесі 70 пайызға жақындап келе жатыр.

Шағын бизнестің маңыздылығы бәрімізге белгілі, ол көптеген елде экономиканың қозғаушы күші саналады.

Бүгінде бұл саладағы кәсіпкерлердің үштен бірінен астамы саудамен айналысады. Сол себепті шағын бизнес құрылымын әртараптандыруға баса мән беру қажет деп үнемі айтып жүрміз.

Сонымен қатар Үкіметтің алдында орта бизнесті дамыту жөнінде арнайы жоспар әзірлеу міндеті тұр. Құжатта кәсіпорындарды ұзақмерзімді қаржыландыру әрі технологиялық тұрғыдан жаңғырту тетіктері көрсетілуі қажет. Орта бизнес өкілдерінің ірі кәсіпорындармен тығыз жұмыс істеп, оларға өз өнімдерін өткізуіне жағдай жасау керек.

Қалай болғанда да, мемлекет экономикамыздағы ең маңызды тапсырыс беруші болып қала береді.

Сондықтан шағын және орта бизнесті мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік компаниялардың сатып алу үдерістеріне қатыстыру тәсілдерін жетілдіріп отыру қажет.

Сатып алынатын тауарлар мен қызметтердің бір бөлігін шағын және орта кәсіпорындардың еншісіне қалдыруға болады.

Бұл ретте өнім жеткізушіге қойылатын талаптарды жұмсарту керек. Кәсіпкерлер үшін тұрақты «ойын ережесі» өте маңызды.

Негізі, мемлекеттік бақылау барынша еркін, еш қысымсыз жүргізіледі. Алайда, бұл жүйе айыппұлдар, жоспардан тыс тексерістер және шотты бұғаттайтын камералдық бақылаулар арқылы кәсіпорындардың жұмысына ықпал етіп отыр.

Мұны жағымды үрдіс деп айту қиын.

Бір қарағанда, биылғы бірінші жартыжылдықта жеке кәсіпкерлер жасаған заң бұзушылықтар саны 34 пайыз қысқарған. Дегенмен, айыппұл сомасы шамамен 11 пайызға ұлғайған, ал жоспардан тыс тексерістер ондаған есе көбейген.

Бизнеске «кедергі келтірмеудің» өзі үлкен көмек екенін іскерлік белсенділікке қатысты жүргізілген талдау анық көрсетіп отыр.

Бұл орайда микро және шағын бизнесті тексеруге 2020-2023 жылдарда жарияланған мораторийдің пайдалы тәжірибесіне қайта жүгінуге болады. Бұл тәжірибе өз тиімділігін көрсетті.

Құрылтай депутаттарына Үкіметпен бірге 2027 жылғы 1 қаңтардан бастап кезекті үш жылдық мораторий енгізудің қаншалықты орынды екенін талқыға салуды ұсынамын. Бұл ретте бұған дейінгі мораторийдің артықшылықтары мен кемшіліктері түгел ескерілуі керек.

Аталған қадамды бақылау-қадағалау жүйесін толық өзгертіп, реттеудің цифрлық моделіне көшуге арналған стратегиялық үзіліс деп қарастырған жөн.

Сонымен қатар экономикалық баптар бойынша қылмыстық қудалауға ұшыраған кәсіпкерлерден түсетін шағым толастаған жоқ.

Сондықтан экономикалық құқықбұзушылықтарды қылмыстық сипаттан арылтып, ізгілендіру шараларын қабылдаған жөн.

Кәсіпкерлерге, әсіресе, шағын және орта бизнеске тең мүмкіндік беріп, әділ бәсекеге жол ашу қажет. Кей жағдайда осы талап сақталмайды.

Оған дәлел: қазірдің өзінде өндірушілер, әсіресе азықтүлік саласындағы кәсіпорындар бірқатар қиындыққа тап болуда. Тіпті, әдейі жасалған кедергілер де бар.

Мысалы, импорттық тауарлардың құны қолдан төмендетіліп отыр. Ал отандық өнімдердің ішкі нарыққа шығу жолы әдейі шектеліп жатады. Шынын айтқанда, бұл – жемқорлық. Сондықтан осындай қитұрқы әрекеттерді тоқтату керек.

Мұндай ахуал еліміздің компаниялары мен тауарларының бәсекеге қабілетін едәуір әлсіретіп жіберетіні сөзсіз.

Осындай іс-қимылдарға қатаң тосқауыл қоймасақ, экономикамызға зиян болатыны айдан анық. Басқаша айтсақ, бизнесті қорғау – ұлттық экономиканың дербестігін нығайту деген сөз. Ал бизнеске қолдан заңсыз тосқауыл жасау, бұл – мемлекетке қарсы жасалған қылмыс деп айтсақ артық болмас.

Сондықтан кәсіпкерлерді қолдау тетіктерін жетілдіру, яғни нығайту қажет. Бұл жұмысты сауда бірлестіктері аясында жүргізуге де болады.

Келесі. Қазақстан цифрлық экономика құруға міндетті. Онсыз болмайды.

Біз өз мүмкіндіктерімізді дұрыс әрі шынайы бағамдап, жаңа технологиялар ұсынатын жақсы дүниенің бәрін халық игілігіне пайдалануға тиіспіз.

Digital Qazaqstan кешенді стратегиясын іске асыру үшін негізгі инфрақұрылым салу ісі басталып кетті.

Екі суперкомпьютер іске қосылды. Жыл соңына дейін үшінші қуатты компьютер пайдалануға беріледі.

Каспий теңізінің табаны арқылы талшықты-оптикалық байланыс желісін жүргізу жұмысы аяқталды. Деректерді өңдейтін орталықтар салынып жатыр.

Бұл – елімізді цифрлық жаңғырту жолында атқарылған жұмыстардың бір бөлігі. Біз жаңа технологиялық даму кезеңіне апаратын ұзақ әрі үлкен жолдың басында тұрмыз.

Уақыт талабына сай болу үшін нақты нәтижелерге қол жеткізу маңызды. Осыған басымдық беру қажет.

Дегенмен, әзірге нақты іске қарағанда құрғақ сөз көп. Цифрландыру ісі қолданыстағы үдерістерді автоматтандырудан ары аса алмай отыр.

Цифрландыру қымбат бағдарламалық өнімдерді сатып алумен шектелмеуге тиіс. Ең алдымен, оның пайдасын толық түсінуіміз керек.

Шын мәнінде, біз жасанды интеллектіні коммерцияландыру, активтерді токендеу, блокчейнтехнологиялары мен цифрлық платформалар экожүйелерін дамыту жұмысын енді ғана бастадық.

Экономикада цифрландыруды іс жүзінде қолдануға бағытталған нақты шаралар бағдарламасын әзірлеу қажет.

Қазіргі таңда миллиондаған азамат маркетплейстерді, тамақ жеткізу және такси шақыру қызметтерін, басқа да көптеген қызметтерді, соның ішінде озық елдердің көбіне үлгі болып отырған Қазақстандағы банктердің қызметтерін күнделікті пайдаланып жүр. Бірақ, мұнымен шектелмей, алға қадам басу керек.

Елімізде жоғары өнімді цифрлық экономиканы дамытуға тың серпін беру үшін қажетті нәрсенің бәрі бар.

Жастарымыз білімді әрі жасампаз. Интернет қолжетімді. Озық цифрлық инфрақұрылым құрылды.

Бүгінде кез келген азамат үйінен шықпай-ақ бірнеше минуттың ішінде банк есепшотын аша алады. Бөліп төлеуді рәсімдеп, тауар сатып алу үшін де сыртқа шығудың қажеті жоқ.

Цифрландырудың келесі кезеңінде қолжетімділікті қамтамасыз етуден мүмкіндіктер аясын кеңейтуге көшуіміз керек.

Парадигманы өзгертіп, алдымызда тұрған міндеттерге мүлде басқа қырынан қарауға тиіспіз.

Біздің мақсатымыз – шын мәнінде халықтық цифрлық экономика құру.

Интернет қоғамдық санада тұтыну мен көңіл көтерудің ғана емес, жасампаздық пен еңбектің виртуалды аумағына айналуы керек.

Смартфондар азаматтарымыз үшін уақытты зая өткізетін қымбат ойыншық емес, тиімді жұмыс істеуге мүмкіндік беретін құралға айналуға тиіс.

Үкімет жыл соңына дейін цифрлық форматта жұмыспен қамтудың жеңілдетілген құқықтық режимін қалыптастырады.

Халықтық цифрлық экономика құру үшін адамдардың мүмкіндіктері тұрғылықты жеріне тәуелді болмауы өте маңызды.

Азаматтарымыз ауылда немесе қалада тұрса да, смартфон арқылы заңды табыс табуды үйренуге тиіс.

Кәсіпкерлікті қолдауға арналған қазіргі шараларды жекеменшік маркетплейстердің, банктердің, логистикалық компаниялар мен цифрлық сервистердің мүмкіндіктерімен ұштастыру міндеті тұр.

Несие беру мен субсидиялаудан бөлек, өнім өндіруге және оны сатуға арналған қосымша құралдар қажет.

Келесі жылы Үкімет бизнес қауымдастығымен бірлесіп, бірқатар өңірде цифрлық дамуға қатысты пилоттық жобаларды іске қосуы керек. Мұндай қадам ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілерге өз тауарын өткізу ісін жолға қоюға көмектеседі.

Табысты тәжірибелерді барлық аймақта кеңінен таратқан жөн.

Активтерді токендеу, яғни оларды цифрлық ортаға көшіру ісін толық жүзеге асыру керек.

Бұл қадам азаматтарға компаниялар мен түрлі нысандардың меншік иесінің бірі болуына, ал кәсіпкерлерге артық делдалсыз тікелей капитал тартуға мүмкіндік береді.

Халықтық цифрлық экономика құрудың стратегиялық мақсаты – әрбір азаматтың әл-ауқатын арттыру үшін заманауи технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалану.

Биыл Цифрландыру және жасанды интеллект жылы аясында біз озық әрі технологиялық тұрғыдан дамыған мемлекет құру ісіне серпін бердік.

Енді бұл жұмысты әрі қарай жүйелі жалғастырып, жасанды интеллектіге негізделген цифрлық экономика құруымыз қажет. Үкімет, ұлттық компаниялар, креативті индустрия секторы осы үдеріске белсенді атсалысуға тиіс.

Бұл – жаңа дәуірдің талаптарына толық сай келетін аса маңызды жалпыұлттық міндет. Болашақтың экономикасын құру үшін таптаурын түсініктер мен ескірген тәсілдерден біржола арылуымыз қажет.

Қоғам дамуының мүлде жаңа негізін қалыптастыруымыз керек. Шын мәнінде, мұны озық технологиялар заманында өскелең ұрпақтың лайықты өмір сүруіне жол ашатын ұзақ мерзімге арналған жалпыұлттық миссия деуге болады.

Цифрлық дәуір қаншалықты күрделі, қиын, тіпті қауіп-қатерге толы болса да, біздің мақсат-мұратымыз өзгермейді.

Бұл – жаңа тұрпатты мемлекет құру, жаңғыру мен жаңару жолынан айнымау.

Сондықтан мен келесі жылды Жалпыхалықтық ауқымды құрылыс жылы деп жариялауды ұсынамын.

Жоғарыда айтқанымдай, осы жылдың аясында әр облыс орталығында, аудандарда, тіпті елді мекендерде азаматтық инфрақұрылым нысандарын салуға және жөндеуге белсенді түрде кірісеміз.

Жолдар, әуежайлар, вокзалдар, денсаулық сақтау мекемелері, соның ішінде ерекше қажеттілігі бар балаларға арналған оңалту орталықтарының құрылысын бастаймыз.

Сондай-ақ барлық аймақта шығармашылық үйлері, спорт кешендері, кітапханалар және ғылыми орталықтар бой көтеруі керек. Әрине, тұрғын үй салу да маңызды міндет болып қала береді.

Біз ауқымды құрылысты қарқынды жүргіземіз.

Бұл – халқымыздың жасанды интеллект дәуіріне беретін ортақ жауабы.

Конституцияда халықтың әл-ауқатын арттыру мемлекеттің стратегиялық басымдығы ретінде айқындалды. Осы бастамалардың барлығы ел игілігі, әсіресе өскелең ұрпақтың қамы үшін қолға алынып отырғанын тағы да баса айтқым келеді.

Келесі өте маңызды міндет – мемлекеттік басқару ісінің сапасын толықтай жақсарту.

Инфрақұрылымды жаңғырту, жаппай цифрландыру және индустрия саласын дамыту үшін бюджеттен қомақты қаржы бөлініп жатыр. Жеке инвестиция да тартылуда.

Осы орайда, мына мәселеге назар аударғым келеді. Ауқымды құрылыс аясындағы жобаларды мұқият іріктеу, сенімді компаниялармен жұмыс істеу және бастаманы жүзеге асырудың әр кезеңін жіті бақылау өте маңызды.

Мемлекеттік аппарат осы міндетті кәсіби тұрғыдан мүлтіксіз орындауға дайын болуы керек.

Бұдан бөлек, макроэкономикалық саясатты мұқият ойластырып жүргізген жөн.

Соңғы жылдары Үкімет бюджет пен салық жүйесін толығымен қайта қарады.

Бірақ мемлекеттік саясаттың тиімділігі, ең алдымен, азаматтардың әл-ауқатына, экономикалық белсенділігіне қарап бағаланады.

Сондықтан біз үшін ең маңызды мақсат – халықтың табысын ұлғайту. Ол үшін бірінші кезекте инфляциямен жүйелі түрде күресу қажет.

Инфляция, бейнелеп айтқанда, азаматтарымыздың тұрмысын күннен күнге тұралататын қауіпті кесел.

Бағаның өсу қарқыны біршама бәсеңдеді. Дегенмен инфляция деңгейі әлі де жоғары.

Сондықтан, ең алдымен, Үкімет пен Ұлттық банк бірлесіп, үйлесімді жұмыс істеуі керек. Инфляцияны тежеп, төмендету қажет. Бұл – аса маңызды міндет.

Үкімет бюджет және салық саясатын барынша байыпты жүргізуі қажет. Сондай-ақ экономиканың өндірістік әлеуетін күшейтіп, бизнестің өнімділігін арттыру үшін қолайлы жағдай жасау керек.

Қаржы нарығын реттеуші мекемелер де өз міндеттерін сапалы әрі тиімді орындауға тиіс.

Бүгінде Қазақстанның қаржы жүйесі айтарлықтай орнықты деңгейде. Оған дәлел: еліміздегі банктердің активі 75 триллион теңгеден (яғни 150 миллиард доллардан) асты.

Депозиттердің көлемі рекордтық көрсеткішке, нақты айтқанда, 52 триллион теңгеге, яғни 105 миллиард долларға жетті.

Салымдардың 78 пайызы ұлттық валютада сақталған. Бұл ұлттық теңгенің құндылығы арта түскенін көрсетеді.

Ендігі маңызды міндет – жинақталған қаржы ресурстарын экономиканың нақты секторын дамытуға тиімді пайдалану.

Осыған орай, Ұлттық банкке баға мен қаржы тұрақтылығын қамтамасыз етумен қатар, экономиканы дамытуға жол ашатын бастамаларды жүзеге асыруға да атсалысатын кез келді.

Экономикамыз ұзақмерзімді қаржыландыруды қажет етеді. Оны толық өтеуге бюджет пен даму институттарының қауқары жетпейді.

Банктер бизнесті инвестициялық кредиттеуге барынша атсалысуға тиіс. Бұл – олардың негізгі миссиясы.

Ол үшін қажетті жағдай жасалуға тиіс, соның ішінде банк жүйесіндегі кәдеге жаратылмай жатқан бос қаржыны тиімді реттеу жолдарын ойлап табуға болады. Ал мұндай қаржы бар, әрі өте көп.

Пайдасыз пікірталасқа уақытымыз жоқ. Елді дамудың даңғыл жолына салатын шешімдер қажет.

Экономиканың басты салаларын ұзақмерзімді кредиттеудің жаңа тәсілдерін іске қосқан жөн. Бұған банктер, даму институттары, халықаралық қаржы ұйымдары және басқа да қаржы көздерін тарту керек.

Капитал нарығының мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейту міндеті тұр.

Сол себепті жеке кәсіпорындарды биржа құралдарын белсенді қолдануға ынталандыру маңызды.

Аса өзекті міндеттің бірі – қосымша қаржы тарту және инвестициялық тәртіпті күшейту.

Әзірленіп жатқан Капитал нарығы туралы заңда нақты тетіктер қарастырылуы қажет.

Әсіресе, ұлттық бірыңғай қаржы экожүйесін қалыптастыруға ден қойған абзал.

Қазақстан қор биржасы, «Астана» халықаралық қаржы орталығы және Alatau City жақын серіктес ретінде жұмыс істеуге тиіс.

Ұлттық банк пен Үкімет Қазақстанның қаржы нарығын дамытудың бірыңғай стратегиясын әзірлеуі керек.

Макроэкономикалық тұрақтылықты ұзақ мерзімге қамтамасыз етудің тағы бір жолы – бюджет саясатын реттеу.

Былтыр қабылданған Бюджет кодексі мемлекет қаражатын тиімді басқаруға және қаржылық тәртіпті күшейтуге мүмкіндік берді.

Дегенмен шығындардың жыл санап көбейіп бара жатқанын ескерген жөн. Сол себепті қазына қаржысын жоспарлау және басқару сапасын одан әрі арттыру қажет.

Орынсыз, тиімсіз шығындардың алдын алу үшін жасанды интеллект технологиясының мүмкіндігін пайдаланған дұрыс. Сондай-ақ мемлекеттік қазына жүйесін толыққанды цифрландыру жұмысын аяқтау керек. Бюджет қаражатын басқарудың ортақ әдіс-тәсілдерге негізделген жүйесін құру қажет.

Үкімет пен Ұлттық банктен нақты ұсыныстар күтемін.

Келесі басымдық – салық саясатын жетілдіру.

Жаңа Салық кодексі бүкіл жүйені кешенді түрде қайта жаңғыртуға негіз қалады.

Бірақ мұндай ауқымды реформа жолында күтпеген мәселелер міндетті түрде шығады. Оны алдын ала болжау оңай емес.

Соның салдарынан жекелеген нормаларды қолдану кезінде бизнес түрлі қиындықтарға тап болып отыр.

Салық кодексі қатып қалған қағида не қасиетті кітап сөзі емес. Заң өмірдің шындығынан алшақ кетпеуге тиіс.

Сондықтан қайшылықтарды жойып, екіұшты түсіндірілген нормалардан арылу керек. Кәсіпкерлерге салмақ түсіретін артық жүктемені азайтып, сыңаржақ тұстарын алып тастаған жөн.

Салық жүйесі бизнестің дамуға деген ынтасына бөгет болмауы керек. Сондай-ақ инвестиция тартуға және жұмыс орындарын ашуға кедергі келтірмегені дұрыс.

Сондықтан Үкіметке бизнес өкілдерінің пікіріне құлақ асып, салық заңнамасына енгізілетін нақты өзгерістер легін әзірлеуді тапсырамын.

Кәсіпкерлердің жұмыс істеу қағидаларын өзгерте бермеу үшін бұл істі барынша байыппен жүргізу керек.

Біздің заңнамамыз тым көлемді әрі күрделі, сондықтан оны түсіну қиын. Осы мәселе кәсіпкерлердің бас ауруына айналып отыр.

Салық салудағы әділеттілік мәселесіне арнайы тоқталғым келеді.

Бай-бағландарға арналған жоғары салық мөлшерлемесін енгізу мәселесін талқылайтын кез келді деп санаймын.

Тағы да атап өтемін. Ешкім заңды түрде тапқан активке қандай да бір жолмен шектеу қойғалы жатқан жоқ. Бұл Конституция талаптарына қайшы болар еді.

Әңгіме әділеттілік туралы, яғни әр азаматтың ел дамуына лайықты, адал үлес қосуы жөнінде болып отыр.

Үкімет пен Құрылтай осы мәселені зерделеп, тиісті ұсыныстарын беруі қажет.

Әділ салық салу ашықтықты, яғни жаппай цифрландыруды талап етеді.

Салық түсімін арттырып, көлеңкелі экономика мен жемқорлық сын-қатерлерін азайту үшін озық технологияларды, соның ішінде жасанды интеллектіні пайдалану қажет.

Қазіргі жағдайда инновацияларды табысты енгізіп, экономиканың бәсекеге қабілетін арттыру ісінде құқық жүйесі айрықша рөл атқарады.

Қолданыстағы Азаматтық кодекс өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарында қабылданды.

Кодекс өзінің тарихи миссиясын толық атқарып шықты десек, артық болмайды.

Бұл құжат нарықтық экономиканың негізгі институттарын құруға жол ашты, меншікті қорғау қағидатын бекітті.

Бұған қоса, жаңа тарихи дәуірдегі азаматтық қатынастардың құқықтық негізін қалыптастырды. Дегенмен қанша жерден сапалы болса да, бұл Азаматтық кодекс өтпелі кезеңдегі экономика үшін әзірленді.

Сол кезде озық технологиялардың заты түгіл, аты да жоқ болатын. Әрине, соңғы 30 жыл ішінде бүкіл әлем,

соның ішінде еліміз де түбегейлі өзгерді.

Осының бәрін ескере отырып, болашақтың экономикасына байыппен көшуге құқықтық негіз болатын жаңа Азаматтық кодекс қабылдау қажет деп санаймын.

Бұл кәсіпкерлердің, инвесторлардың және азаматтардың алаңсыз жұмыс жүргізуі үшін құқықтық тұрақтылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Құрылтай депутаттары Үкіметпен бірлесе отырып, осы маңызды құжатты әзірлеуге тез арада кіріскені жөн.

Құрылтай жаңа Азаматтық кодексті келесі жылдың аяғына дейін қабылдаса жөн болар.

«Халықтық құрылысқа» қажеттілік экономикалық міндеттерден ғана туындаған жоқ. Түрлі салада қордаланған құрылымдық теңгерімсіздік осыған алып келді.

Халық саны мен ішкі көші-қонның өсуі бұған дейін әупірімдеп жұмыс істеп тұрған әлеуметтік нысандарға шектен тыс салмақ түсіреді.

Бұл кеше ғана пайда болған түйткіл емес.

Өткен онжылдықтарда әлеуметтік көмекті шамадан тыс көбейту есебінен мемлекеттік басқарудағы қателіктер мен кемшіліктерді жасырып-жабу, яғни азаматтардың көңілін табу қалыпты дүниеге айналды.

Мемлекет ресурсы желге ұшты, тіпті жағдайы жақсы отбасылар да жәрдемақы алды. Осы кезде мектептер мен ауруханалар тапшылығы ұдайы ұлғайып отырды.

Бұл қоғамда патернализм мен масылдық көңіл-күйдің күшеюіне түрткі болды. Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесінде ашықтан ашық тонау және сыбайлас жемқорлық белең алды.

Негізсіз жеңілдіктер мен жәрдемақылардың тым көптігі – институционалдық шалағайлықтың, керек десеңіз, мемлекеттік аппараттың әлсіздігінің белгісі. Бұл – елдің жарқын келешегін қамтамасыз ету ісінде көрегенділік жетіспейді деген сөз. Мұны түсінген абзал.

Адамдарға бюджет қаражаты есебінен қамқорсынған сыңай таныту – барып тұрған популизм. Осының салдарынан халық мүддесіне қарсы, елдің орнықты дамуына тұсау болатын түрлі алаяқтық істер бүркемеленіп келді.

Бүгінін ғана ойлайтын адамдардың түсінігі осындай болады. Олар стратегиялық және мемлекеттік көзқарас тұрғысынан пайымдай алмайды.

Сондықтан әлеуметтік саясатты түбегейлі қайта қарап, уақытша түйткілдерді реттеуден гөрі стратегиялық мақсаттарға жетуге баса мән беру қажет.

Қайталап айтамын: мемлекеттік көмек шын мұқтаж адамдарға ғана берілуге тиіс. Үкіметтің алдында тұрған басты міндеттің бірі – осы.

Жалпы, бұл салада өзекті мәселелер аз емес, соған байланысты Үкімет өз ұсынысын, шешімдерін беруде.

Қазір қоғамда осы мәселелер бойынша қызу талқы жүріп жатыр. Азаматтар өздерін алаңдатқан мәселелерді ашық айтуда.

Сондықтан бұл күрделі мәселені «өгізді өлтірмей, арбаны сындырмай», байыппен, салмақты көзқараспен шешу қажет. Артық қыламын деп, тыртық қылуға мүлдем болмайды.

Кез келген реформа терең сарапталып, мұқият зерттеліп, азаматтардың жағдайын мейлінше ескере отырып жүргізілуге тиіс.

Әлеуметтік көмектің жаңа тәсілдерін, соған қатысты ақпараттық жүйелердің қызметін алдын ала мұқият тексерістен өткізу қажет. Ең дұрысы, ондай жобаларды әуелі пилоттық режимде іске қосып, тиімділігі расталған соң ғана кең ауқымда қолдану керек.

Түптеп келгенде, әлеуметтік мемлекет дегеніміз – азаматтарды әлеуметтік төлемдерге тәуелді ету емес, бұл, ең алдымен, халықтың тұрмыс сапасын, әл-ауқатын арттыру деген сөз.

Сондықтан біз адам капиталының сапасын жақсартуға және өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға баса мән беріп отырмыз.

Қазақстанда жеті миллионға жуық бала бар. Бұл – халқымыздың 34 пайызы. Жыл сайын 330 мыңнан астам сәби дүниеге келеді.

Елімізде халық саны қарқынды өсуде. Сондықтан денсаулық сақтау инфрақұрылымын жүйелі әрі жедел дамыту – өте маңызды міндет.

Біз ауқымды құрылыстың алғашқы кезеңінде еліміз бойынша сегіз заманауи перинаталды орталық салуды жоспарлап отырмыз.

Бұдан басқа, Атырау, Ақтөбе, Алматы, Шымкент, Қаскелең, Семей, Ақтау қалаларында жеті көпбейінді балалар ауруханасы, Астанада тағы екі медициналық нысан бой көтереді.

Аталған жұмысқа бюджет қаражатымен қатар, жеке капиталды кеңінен тартқан жөн.

Қолға алынған мемлекет пен жекеменшік серіктестігі жобаларын сәтті жүзеге асыру қажет. Мұндай серіктестік түрі әлеуметтік инфрақұрылымға салынатын жеке инвестиция көлемін ұлғайтуға көмектеседі.

Ең бастысы, тиісті рәсімдерді негізсіз созбай, шешімдерді тез қабылдау керек.

Сондай-ақ біз алғашқы медициналық-санитарлық көмек жүйесін жаңғырту ісіне ерекше мән береміз.

Осы тұрғыдан алғанда, жалпы практика дәрігерлерінің өкілеттігін кеңейтіп, бұл жүйені қаржыландыру көлемін кезең-кезеңімен ұлғайту маңызды.

Үкіметке келер жылдың 1 қаңтарынан бастап осы бағытта жұмыс істейтін учаскелік қызмет мамандарының жалақысын үздіксіз еңбек өтіліне қарай 40 пайызға дейін арттыруды тапсырамын. Бұл 77 мыңнан астам маманның табысын өсіруге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар біз жалақының ең төменгі мөлшерін кезең-кезеңімен көбейте беруіміз керек. Мен Үкіметке ең төменгі жалақы мөлшерін 85 мыңнан 110 мың теңгеге дейін көтеруді тапсырамын.

Осы міндет келесі жылдың 1 қаңтарынан бастап іске асырылуға тиіс. Бұл 1,8 миллион адамның, соның ішінде бюджеттен жалақы алатын 370 мыңнан астам қызметкердің табысын арттыруға ықпал етеді.

Тағы бір өзекті тақырып. Инклюзивті білім беру мәселесіне айрықша назар аударған жөн.

Бүгінде Қазақстанда инклюзивті білім алуға тиіс 237 мыңнан астам бала бар.

Өкінішке қарай, соңғы жылдарда ерекше қажеттілігі бар балалардың саны арта түсуде. Сондықтан Үкімет әкімдермен бірлесіп, осы салаға қатысты инфрақұрылымды дамытуға тиіс. Ауқымды құрылысты жүргізу кезінде бұл бағыт назардан тыс қалмауы қажет.

Маман тапшылығын азайту және ерекше қажеттілігі бар балалардың диагнозын ерте жастан анықтау жұмысы да жүйелі түрде жүргізілуі керек. Осы жұмысқа «Қазақстан халқына» қоры белсенді атсалысқаны жөн.

Тағы бір мәселе. Қоғамда оқу-ағарту саласындағы реформаларға қатысты түйткілдер көп талқыланып жүр.

Жалпы, әр өзгеріс мұғалімнің жұмысын жеңілдетуге, оның қызметіндегі артық жүктемені азайтуға бағытталуы керек.

Іс жүзінде бұл міндет толық орындалмай жатқаны жасырын емес. Бұрын қағазбастылық көп еді. Енді оның орнын түрлі платформаларға, цифрлық жүйелерге енгізілуге тиіс есептер басып отыр.

Ұстаздың негізгі миссиясы – балаға сапалы білім беру, яғни сауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Бұл міндеттерді орындауға кедергі келтіретін басы артық жұмысты доғару керек.

Біз мұғалімдердің абырой-беделін қорғауымыз қажет. Соңғы уақытта мектептерде оқушылар ұстаздарына дөрекі сөйлеп, тіпті, күш қолданатын жағдайлар да аз емес. Мұндай кезде көбінесе мектеп әкімшілігі де мұғалімге қысым көрсетіп жатады. Бұл – дұрыс емес.

Әр мәселе мұқият әрі жан-жақты қаралуға тиіс. Кез келген жағдайға отбасы да, оқушы да, ұстаз да, мектеп те – бәрі де бірдей жауапкершілікпен қарауы керек.

Оқу-ағарту министрлігі бұл жұмысты жіті назарда ұстауы қажет.

Құрметті Құрылтай депутаттары және Үкімет мүшелері!

Мен бұған дейін де айтқанымдай, еліміз жаңа тарихи кезеңге қадам басты.

Осындай бетбұрысты сәтте ұлттық жоспарымыз бен стратегиямыздың бәрін қайта зерделеуіміз керек.

Біз Тәуелсіздігіміздің келесі мерейлі белесіне қандай нәтижемен жететінімізді анық түсінуіміз қажет.

Алдымыздағы мақсаттарды нақты белгілеу арқылы біз бүгінгі міндеттер мен басымдықтарды айқындаймыз, дербес стратегиялық бағдарымызды берік ұстанып, жасампаз жоспарларды жүзеге асырамыз.

Сондықтан, Президент Әкімшілігі Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігімен бірлесіп, бір жылдың ішінде еліміздің

ұзақмерзімді дамуының кешенді бағдарын айқындайтын құжат әзірлеуі керек.

Бұл жұмысқа ғылыми-зерттеу орталықтарын, соның ішінде Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институтын кеңінен тартқан жөн. Осынау маңызды құжатқа депутаттар да елеулі үлес қоса алады деп ойлаймын.

Бірақ бұл ауқымды жұмысты мемлекеттік басқару жүйесін реформалау ісінен бастауымыз керек.

Конституция заңды күшіне енген соң еліміздің саяси жүйесі толық жаңғырды. Осыған байланысты мемлекеттік мекемелер алдында тұрған міндеттер де күрделене түсті.

Қазір билік жүйесін дамытудың жаңа стратегиясына сәйкес осы саланы түбегейлі реформалау қажеттігі туындап отыр.

Бұл үдерісте тұтас мемлекеттік аппараттың және әрбір мемлекеттік қызметшінің жұмыс тиімділігін арттыру маңызды міндет болуға тиіс.

Ең алдымен, Үкіметтен бастап ауыл әкімдеріне дейінгі барлық деңгейдегі басқару құрылымын қайта қарау қажет.

Билік жүйесі цифрландыру дәуірінің талаптарына сай жұмыс істеп, жасанды интеллектінің мүмкіндіктерін тиімді пайдалана білуі керек.

Мемлекеттік мекемелерді ұтымды бастама көтеруге, дербес шешім қабылдауға ынталандыру қажет.

Әрбір мекеме өз өкілеттігімен қатар, тұтас мемлекеттік аппараттың қалай жұмыс істейтінін нақты білуге тиіс.

Жасанды интеллектінің көмегімен қайталанатын міндеттерді, басқару жүйесіндегі қарама-қайшылықтарды жою керек.

Мемлекеттік аппарат қағазбастылықтан толық және біржола арылуы қажет. Шешім қабылдауға, яғни дамуға кедергі келтіретін барлық рәсімді қысқарту керек.

Мемлекеттік қызметшілер кәсіби білікті, озық маман болуға тиіс. Өкінішке қарай, әзірге мұндай деңгейге жеттік деп айту қиын.

Сондықтан мемлекеттік қызметшілерге арналған жаңа әдеп қағидаттарын әзірлеген жөн. Мемлекеттік қызметші, ең алдымен, Конституция талаптарын басшылыққа алып, Отанына және халқына адал қызмет етуге тиіс. Бұл жерде жекелеген өзгерістер туралы сөз болып отырған жоқ.

Бізге шынайы реформа қажет. Көзбояушылыққа жол беруге болмайды. Бұл – құқықтық және қаржылық шаралар қабылдауды талап ететін аса күрделі үдеріс.

Президент Әкімшілігі 2027 жылдың 1 маусымына дейін мемлекеттік басқару жүйесін реформалауға қатысты кешенді жоспар ұсынуы керек. Бір сөзбен айтқанда, мемлекеттік басқару жүйесін цифрлық технология мен жасанды интеллектіге негізделген жаңа экономикаға бейімдеп, жаңғырту қажет.

Біздің басты мақсатымыз – Әділетті, Күшті, Таза, Озық Қазақстанды құру.

Қазір мол мүмкіндіктердің дәуірі туды. Бұл дәуірдің орасан зор қауіп-қатерлері де бар.

Дәл осындай жауапты кезеңдерде ұлттың мінезі айқын көрінеді.

Енжарлық пен бейқамдық танытқан ел тарихта жеңімпаз ұлт болмайтыны анық.

Замананың сын-қатеріне төтеп берудің бірден бір жолы – стратегиялық тұрғыда бір қадам алда жүріп жұмыс істеу, сол арқылы Қазақстанның болашақ келбетін қалыптастыру.

Әйтпесе, үнемі көштің соңында жүруге мәжбүр боламыз.

Мемлекет дамуының ең жоғары өлшемі саналатын да, барлық реформаның игілігін көретін де (қазіргі тілмен айтқанда бенефициарлары) – біздің азаматтарымыз.

Сондықтан менің стратегиялық бағдарымның өзегінде әділдік идеясы тұр.

Жаңа тарихи кезеңге қадам баса отырып, біз барлық азаматтық инфрақұрылымды салу және жаңғырту ісіне кірісіп жатырмыз.

Алдағы бірнеше жылда барлық аймақта қарқынды құрылыс жүргізіледі.

Бұған дейін айтқанымдай, біз жаңа автожолдар, өнеркәсіп және энергетика нысандарын, темір жолдар, көпірлер, инженерлік желілер, гидротехникалық нысандар, мектептер, ауруханалар, спорт кешендерін және мәдениет ошақтарын саламыз.

Заманауи инфрақұрылымдарды салу ісі ондаған жаңа өндіріс орындарын ашуға ықпал етіп, ең бастысы халықтық цифрлық экономиканы дамытуға мүмкіндік береді.

Осылайша, біз темірдей тәртіптің, жоғары жауапкершіліктің және қажырлы еңбектің арқасында көп ұзамай ауылдарымыз бен қалаларымыздың келбетін түбегейлі өзгертеміз. Ортақ мекеніміз – Қазақстан Республикасын бұдан да қуатты, бұдан да тартымды елге айналдырамыз.

Біз «Заң мен Тәртіп» қағидатына бағына отырып, адал еңбек ету арқылы көздеген мақсаттарымызға міндетті түрде қол жеткіземіз және келер ұрпаққа лайықты мұра қалдырамыз.

Бұған дейін бірнеше мәрте айттым, тағы да қайталаймын: бұрын-соңды болмаған жаһандық сын-қатерлер кезеңінде елдің бірлігі мен қоғамның әлеуметтік тұғырын барынша нығайта түсуіміз қажет.

Біз сонда ғана стратегиялық міндеттерімізді толық орындай аламыз.

Осы жолмен жүрсек, Қазақстан әлемдік өркениет көшінің алдыңғы шебінен лайықты орын алатынына кәміл сенемін.

Жалпы, кез келген реформаны іске асыру үшін заңдарды жетілдіру, саяси институттарды нығайту жеткіліксіз. Ең алдымен, тын, жалпыға бірдей мүмкіндік беретін, бірлігі бекем, Әділетті әрі Өркениетті мемлекет болуын тілеймін. Аталған мақсатқа жету үшін бар күш-жігерімді салып келемін және алдағы уақытта да солай болады.

Қазіргі заманның басты қуаты – білім мен ғылымда, озық инновацияларда. Жаңа технологияларды, жасанды интеллектіні терең меңгерген ел дамиды. Мемлекетімізге мықты ғалымдар, кәсіби инженерлер, ұлағатты ұстаздар мен білікті дәрігерлер әрқашанда керек болады.

Мен ұлтымыздың көшін алға бастай алатын отаншыл азаматтарға зор үміттпен қараймын.

Қадірлі қауым!

Бүгін мен елімізде жасалып жатқан ауқымды өзгерістерге кеңінен тоқталдым. Жарқын болашағымызды айқындайтын маңызды бастамалар жөнінде айттым.

Алдымызда тұрған тарихи міндеттерді табысты жүзеге асыруымыз керек. Біз әр азаматтың дамуына, барша жұрттың өркендеуіне жол ашатын берекелі қоғам, Әділетті Қазақстанды міндетті түрде құрамыз.

Баршаңызға амандық және табыс тілеймін!

Отанымыз – Қазақ елі мәңгі жасасын!

УНИВЕРСИТЕТ ҰЖЫМЫ МЕН ЖАСТАРЫ ПРЕЗИДЕНТ ЖОЛДАУЫН ТЫҢДАДЫ

Оқу ордамыздың профессор-оқытушылар құрамы, қызметкерлері мен студенттері Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауын тікелей эфирде бірге тыңдады. Оқу орнының бірнеше локациясында арнайы трансляция орындары ұйымдастырылып, университет ұжымы ел дамуының басты бағыттарын айқындаған тарихи үндеуге баса назар аударды. Жолдауда жас ұрпақтың болашағына ерекше мән берілді. Президент елдің ертеңін ойласақ, бүгін нақты әрі батыл қадамдар жасау қажеттігін атап өтті.

Мемлекет басшысы кейінгі буынға тек жоспарлар мен тұжырымдар емес, экономикасы қуатты, жоғары технологиялары дамыған, білім мен ғылымға негізделген, заң үстемдігі орныққан, жасампаз әрі бәсекеге қабілетті Қазақстанды қалдыру қажеттігін айтты. Президент көтерген бұл мәселелер Әуезов университетінің оқытушылары мен студент жастары үшін де айрықша мәнге ие. Себебі білім мен ғылымды дамыту, жаңа технологияларды игеру, бәсекеге қабілетті ұрпақ қалыптастыру – жоғары білім беру саласының алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі.

Ел болашағы – ғылымда, энергетика мен технологиялық прогресте

Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арналған «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Жолдауында еліміздің тұрақты дамуы, ғылыми әлеуетін арттыру және технологиялық прогреске қол жеткізу мәселелеріне ерекше мән берілген.

Президент атап өткендей: «Қазақстан үшін шикізаттық артықшылығын тұрақты энергетикалық және технологиялық прогреске айналдыру аса маңызды. Ашығын айтқанда, бұл бағытта проблемалар жетіп артылады».

Бұл – еліміздің ғылыми-білім беру жүйесіне жүктелетін жауапкершілікті айқындайтын маңызды міндет. Қазақстанның табиғи ресурстарын тиімді пайдаланып, энергетикалық қауіпсіздігін нығайтуы мен жоғары технологиялы экономикаға қадам басуы ең алдымен білікті мамандар даярлауға және отандық ғылымды дамытуға байланысты.

Осы стратегиялық міндеттерді жүзеге асыру аясында Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінде Ядролық физика білім беру бағдарламасын ашуды жоспарлап отырмыз. Бұл бастама еліміздің энергетика, ядролық ғылым және жоғары технологиялар салалары үшін бәсекеге қабілетті кадрлар даярлауға бағытталған маңызды қадам болмақ.

Бағдарламаның мазмұнын тереңдетіп, білім беру мен ғылыми зерттеулердің өзара байланысын нығайту мақсатында Курчатов қаласындағы Ұлттық ядролық орталықпен және Алматы қаласындағы Ядролық физика институтымен бірлесіп жұмыс істеуді көздеп отырмыз. Мұндай әріптестік білім алушыларға озық ғылыми тәжірибені меңгеруге, заманауи зерттеу бағыттарымен танысуға және кәсіби құзыреттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Біздің мақсатымыз – тек білімді маман даярлау емес, елдің ғылыми-технологиялық дамуына үлес қосатын, инновациялық ойлайтын, күрделі міндеттерді шешуге қабілетті жаңа буын ғалымдары мен инженерлерін қалыптастыру.

Ғылымға салынған инвестиция – елдің болашағына салынған инвестиция. Сондықтан университетіміз Мемлекет басшысы айқындаған басымдықтарды басшылыққа ала отырып, білім мен ғылымды өндіріс және технологиялық даму талаптарымен ұштастыруға бағытталған бастамаларды жүйелі түрде жалғастыра береді.

Еліміздің энергетикалық және технологиялық әлеуетін арттыру жолындағы бұл бастама университетіміздің ғылыми миссиясын жаңа деңгейге көтереді деп сенемін.

Сондай-ақ, Жолдауда айтылғандай: «Бірлік пен келісім болмаса, ешқандай реформа және ілгерілеу болмайтыны айдан анық».

Бұл – бүгінгі қоғам үшін аса маңызды қағида. Өйткені елдің қуаты тек экономикалық көрсеткіштермен ғана емес, елдің шынайы күші – халықтың ынтымағында, азаматтардың өзара құрметінде, ортақ мақсат жолындағы бірлігінде!

Қоғамдағы татулық пен тұрақтылық – еліміздің өркендеуінің басты шарты. Әрбір азаматтың жауапкершілігі, өзара сенімі мен Отанға деген сүйіспеншілігі мемлекетіміздің іргесін нығайтады. Біз қандай сын-қатерге тап болсақ та, алауыздыққа емес, ауызбіршілікке, немқұрайлылыққа емес, жауапкершілікке басымдық беруіміз керек.

Білім – елдің ертеңі, ғылым – ұлттың өркендеу жолы!

Бірлігі бекем ел ғана білім мен ғылымға серпін беріп, жаңа жетістіктерге жете алады. Білімді ұрпақ тәрбиелеу, ғылымды дамыту, жас ғалымдарды қолдау, жаңашылдық пен ізденіске жол ашу – болашағымызға салынған ең маңызды инвестиция.

Бүгінгі жас – ертеңгі маман, ғалым, ұстаз және ел басқарушы. Сондықтан сапалы білім мен озық ғылымды ұштастырып, жастардың әлеуетін ел игілігіне бағыттауымыз қажет. Ғылымы дамыған, білімі терең, бірлігі жарасқан мемлекет қана бәсекеге қабілетті елге айналады.

Ендеше, баршамыз ортақ мақсатқа жұмылып, еліміздің дамуына өз үлесімізді қосайық! Ұстаз бен шәкірт, ғалым мен жас зерттеуші, қоғам мен мемлекет бір бағытта еңбек еткенде ғана жарқын болашаққа жол ашылады.

Бірлігіміз бекем, ынтымағымыз ырысты, біліміміз терең, ғылымымыз өркенді болсын!

Мұхтар ТӨЛЕГЕН

М.Әуезов атындағы ОҚЗУ

Басқарма төрағасы-ректор

Ата заң – елдіктің айнасы

Мемлекеттің беріктігі ең алдымен заңның үстемдігімен, азаматтардың құқықтарының қорғалуымен және қоғамдағы жауапкершілік мәдениетімен өлшенеді. Ал, Конституция – осы құндылықтардың негізін айқындайтын басты құжат. Сондықтан Ата Заңға қатысты кез келген өзгеріс қоғам үшін маңызды әрі мұқият зерделеуді қажет ететін мәселе деп білемін.

Елдің болашағы туралы сөз қозғағанда, біз ең алдымен адам мүддесін назарға алуымыз керек. Әр азаматтың құқығы қорғалып, пікірін білдіруге мүмкіндігі болуы, қоғам өміріне белсенді араласуы – дамыған мемлекеттің маңызды белгілері. Заңның қадірі де оның қағаз жүзінде қалмай, күнделікті өмірде орындалуымен айқындалады.

Мәдениет саласында еңбек еткен жылдарымда рухани құндылықтардың қоғам өміріндегі орнына ерекше мән беріп келемін. Ұлттың болмысын сақтайтын да, ұрпақтың санасына ізгілік пен отансүйгіштік қасиеттерді сіңіретін де – тіл, әдебиет, өнер мен тәрбие. Сондықтан мемлекет дамуының құқықтық негіздері нығайған кезде мәдениет пен руханияттың өркендеуіне де тиісті көңіл бөлінуі қажет. Өйткені, рухани байлық пен заңға деген құрмет бірін-бірі толықтырып тұрады.

Конституциялық өзгерістерді бағалағанда, олардың қоғамға әкелетін нақты нәтижесіне назар аударған жөн. Азаматтардың әл-ауқаты, білім мен мәдениетке қолжетімділік, әлеуметтік жауапкершілік және заң алдындағы теңдік секілді мәселелердің маңызы зор. Мұндай мәселелерге қоғам болып көңіл бөлу – ел болашағына бейжай қарамайтын әр адамның міндеті.

Біз кейінгі ұрпаққа тек дамыған мемлекет қана емес, әділдік бағаланатын, адам қадірі сақталатын, ұлттық құндылықтары ұлықталатын қоғам қалдыруымыз керек. Бұл мақсатқа жету үшін заңды құрметтеу, азаматтық жауапкершілікті сезіну және ортақ мүдде жолында бірлік таныту маңызды.

Ата Заң – елдің ертеңіне бағыт беретін құқықтық негіз. Оны құрметтеу әрқайсымыздың өз құқығымызды білуімізден, міндетімізді орындауымыздан және қоғамның дамуына үлес қосуымыздан басталады. Елдің іргесі берік, болашағы баянды болуы үшін заң үстемдігі мен рухани құндылықтар әрдайым қатар өркендеуі қажет.

Еркінбек ҚАДЫРБЕКҰЛЫ
Мемлекеттік құқықтық пәндер кафедрасының доценті, заңгер

Наука и инновации — практический вклад в развитие страны

В Послании «Актуальные задачи Казахстана в новом историческом цикле» Президент Касым-Жомарт Токаев обозначил задачу построения технологически развитой страны с конкурентоспособной экономикой и широкими возможностями для самореализации граждан. Для университетского сообщества это ориентир, определяющий ответственность за качество подготовки кадров и результативность научных исследований.

Особенно значимым считаю акцент Главы государства на практических результатах цифровой трансформации. Цифровизация должна приносить реальную пользу, повышать эффективность работы и открывать возможности для развития. В научной деятельности такой подход означает обоснованное применение цифровых технологий и искусственного интеллекта для решения исследовательских и производственных задач.

Для Южно-Казахстанского исследовательского университета имени Мухтара Ауэзова эти ориентиры непосредственно связаны с укреплением взаимодействия науки, образования и производства. Считаю необходимым сосредоточить усилия на исследованиях, востребованных предприятиями региона, развитии междисциплинарных проектов и внедрении перспективных разработок.

Особое значение имеют исследования в области химической технологии, нефтепереработки, нефтегазового дела, механики, новых материалов и ресурсосбережения. Сотрудничество ученых с индустриальными партнерами позволяет точнее определять задачи, проводить испытания и доводить научные результаты до практического применения.

Важнейшим направлением остается коммерциализация технологий. Публикации и патенты должны получать продолжение в опытных образцах, производственных решениях и новых продуктах. Поэтому необходимо развивать сопровождение научных проектов, защиту интеллектуальной собственности и участие бизнеса в совместных исследованиях.

Не менее важна поддержка молодых ученых. Современная лабораторная база, наставничество и участие в прикладных проектах создают условия для профессионального роста магистрантов, докторантов и начинающих исследователей. Именно через такую работу формируется поколение специалистов, способных создавать собственные технологии.

Убеждена, что содержательным откликом на Послание станет последовательная работа каждого университета. Наш вклад — качественные исследования, востребованные разработки и подготовленные кадры, которые помогут укрепить технологический потенциал Казахстана и улучшить жизнь людей.

Улжалгас НАЗАРБЕК

Заместитель проректора по науке и инновационной деятельности

Береке-бірлікпен белес асамыз

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына өзінің кезекті Жолдауын жасады. Бір байқағаным, Президент Жолдауды береке-бірлікпен бастап, сол береке-бірлікпен аяқтады. Өйткені «қазіргі әлем бұлыңғыр дәуірге аяқ басты». Әлем құбылып, аласапыран боп тұр қазір. Ел қауіпсіздігі толық шешілген жоқ деді. Жаһан болса Бұхар жырау айтқан: «Ай, заман-ай, заман-ай, түстің мына тұман-ай, істің бәрі күмән-ай» жайдың кебін киген.

Осындай алмағайып ғасырда Қазақстан жанкештілікпен алға жылжып отыр. Ел-жерін одан әрі өркендетер өркениет өрісін меже тұтпақ. Президент болашаққа тек тұжырымдар мен жоспарлар емес, қуатты жасампаз мемлекет қалдыруды ойлайды. «Сөз – сабан, іс – дән» деген халық даналығын ойына алғаны анық.

Келер жыл бір ұлы іс бастамақшы. «Халықтық құрылыс» деген. Елдің жиған-тергенін елге жұмсамақ. Елді-жерді гүлдендіріп, абаттандыру абыройлы іс болмақ. Етек-жеңімізді жиып, енді инфрақұрылымды күйттейтін шаққа жеттік. Қала дамыса – аймақ, аймақ дамыса – ел дамиды.

Президент: «Кейінгі буынға өркениетті, озық, жаңарған мемлекетті аманат етуіміз керек», – деді. Осындай зор аманатты арқалаған ерді ел болып қолдау керек. Бір жеңнен қол, бір жағадан бас шығаратын кез келіп тұр. «Бірлік түбі – тірлік» деген ата-бабамыз. Басымыз аман, бауырымыз бүтін болсын. Жұлдызымыз биік, жүзіміз жарық болғай!

Ақжол ҚАЛШАБАЙ,

ф.ғ.к., «Абайтану және Мұхтартану» ғылыми-зерттеу орталығының басшысы

Университеттегі жаңа тағайындаулар

Ғылыми жұмыс және инновациялар жөніндегі проректор тағайындалды

Тасибеков Хайдар Сулейманович Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінің Басқарма мүшесі – Ғылыми жұмыс және инновациялар жөніндегі проректоры қызметіне тағайындалды.

Хайдар Тасибеков – химия ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қазақстан Ұлттық жаратылыстану ғылымдары академиясы мен ҚР Ұлттық инженерлік академиясының академигі. Ғылым және жоғары білім саласында 25 жылдан астам тәжірибесі бар, оның 15 жылын басшылық қызметтер атқарған.

Ғалым аналитикалық және коллоидтық химия, сирек элементтер химиясы мен технологиясы, химиялық талдау және инновациялық зерттеулер бағытында еңбек етеді. 120-дан астам ғылыми жарияланымның, екі оқулық, екі әдістемелік құрал және бір монографияның авторы.

Айгүл Төлеметова – «Басқару және бизнес» жоғары мектебінің деканы

Төлеметова Айгүл Саинқызы– экономика ғылымдарының кандидаты, профессор, белгілі ғалым-экономист. Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетін «Инженер-экономист» мамандығы бойынша тәмамдаған.

Жоғары білім беру саласында 30 жылдан астам ғылыми-педагогикалық және басқарушылық тәжірибесі бар. Аймақтық экономиканың бәсекеге қабілеттілігі мен тұрақты дамуы бағытында зерттеулер жүргізеді.

Айгүл Төлеметова – «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы-2023» мемлекеттік грантының иегері, «Қазақстан Республикасының ғылым және білім беру саласының құрметті қызметкері» төсбелгісімен марапатталған.

Ғалымның 400-ден астам ғылыми мақаласы, 12 монографиясы, 14 оқу құралы және 5 электрондық оқулығы жарық көрген.

Гүлнара Тастанбекова – «Аграрлық» факультеттің деканы

Тастанбекова Гүлнара Рахимбердіқызы Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінің «Аграрлық» факультетінің деканы қызметіне тағайындалды.

Гүлнара Тастанбекова – ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, ҚР Қазақ аграрлық ғылымдар академиясының академигі. Ғылым, ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жоғары білім беру саласында мол тәжірибесі бар.

Еңбек жолын ғылыми-зерттеу институтында бастап, әр жылдары ғылыми және басқарушылық қызметтер атқарған. Университетте Агроөнеркәсіп институты директорының ғылым жөніндегі орынбасары, ғылыми әзірлемелерді коммерцияландыру кеңсесінің басшысы қызметтерінде болды.

Бұған дейін де «Аграрлық» факультетте басшылық қызмет атқарып, факультеттің ғылыми әлеуетін дамытуға, білім мен өндіріс байланысын нығайтуға және білікті мамандар даярлау ісіне үлес қосты.

Кәсіптік бағдар беру орталығының жаңа директоры

Батырбай Әбілхайыр Темірханұлы Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінің Кәсіптік бағдар беру орталығының басшысы қызметіне тағайындалды.

Әбілхайыр Батырбай – жаратылыстану ғылымдарының магистрі, физика пәнінің мұғалімі, ҰБТ сарапшысы. Жоғары және орта білім беру саласында педагогикалық және басқарушылық тәжірибесі бар.

Еңбек жолында мектеп мұғалімі, Жастар ісі жөніндегі комитет төрағасы және білім беру ұйымдарының директоры қызметтерін атқарған. Соңғы жылдары мектеп басшысы ретінде оқу үдерісін ұйымдастыру, білім сапасын арттыру және оқушыларды жоғары оқу орнына даярлау бағыттарында еңбек етті.

Шетелдік әріптестермен ынтымақтастық жаңа деңгейге көтерілді

25 қазан – Республика күніне орай Әуезов университетінің Шыршықтағы филиалында «Қазақстан Республикасы күні: тарих, тағылым және ғылыми жетістіктер» атты халықаралық ғылыми конференция өтті.

Елші университеттің Шыршықтағы филиал жұмысын жоғары бағалады

Жиынға Қазақстанның Өзбекстандағы Елшісі Ералы Тоғжанов, Шыршық мемлекеттік педагогикалық университетінің ректоры Ғафуржан Мұхамедов, Әуезов университетінің Басқарма төрағасы – ректоры Мұхтар Төлеген және Өзбекстан Республикалық қазақ ұлттық мәдени орталығының төрағасы Серікбай Усенов қатысты.

Конференция барысында Қазақстан–Өзбекстан арасындағы ғылым-білім байланысын дамытуға үлес қосқан тұлғалар марапатталды. Елші Ералы Тоғжановқа екі ел арасындағы ғылыми және білім беру ынтымақтастығын нығайтуға қосқан үлесі үшін Auezov University-дің «Құрметті профессоры» атағы берілді.

Сапар аясында Елші филиалдың заманауи кампусымен танысып, оның жұмысын жоғары бағалады. Сондай-ақ білім алушылармен кездесіп, білім мен ізденістің маңызын атап өтті.

Қытаймен әріптестік: жаңа білім беру бағдарламасы енгізілді

ҚХР-дың Алматыдағы Бас консулы Су Фанцю оқу ордамызға келді. Кездесуде Қытай жоғары оқу орындарымен білім және ғылым саласындағы ынтымақтастықты кеңейту, академиялық ұтқырлық және қытайлық кәсіпорындарға қажетті мамандар даярлау мәселелері талқыланды.

Кездесу барысында Қытай Халық Республикасының Бас консулы Су Фанцю мырза қол жеткізілген нәтижелерге және университеттің ҚХР-мен ынтымақтастықты дамытудағы белсенді ұстанымына жоғары баға берді.

Бүгінде университет Қытайдың бірқатар жетекші жоғары оқу орындарымен әріптестік орнатып, бірлескен білім беру және ғылыми жобаларды жүзеге асыруда. Солтүстік Қытай электр энергетикасы университетімен «Электр энергетикасы» бағыты бойынша қос дипломды бағдарлама іске қосылды.

Академиялық ұтқырлық аясында биыл Қытайға ондаған студент жіберіліп, өз кезегінде Қытайдан келген 37 студент Әуезов университетінде білім алуда. Сондай-ақ Қазақстан–Қытай орталығы ашылып, бірлескен зерттеулер мен кадр даярлауға бағытталған жұмыстар қолға алынды.

Студенттер Campus France Kazakhstan бюросының үйлестірушісімен кездесті

Халықаралық ынтымақтастық департаментінің ұйымдастыруымен студенттердің Campus France Kazakhstan бюросының үйлестірушісі Мерей Данаевамен кездесуі өтті.

Кездесу барысында студенттер Францияда жоғары білім алу мүмкіндіктері, француз университеттеріне түсу ерекшеліктері, бакалавриат, магистратура және докторантура бағдарламалары, сондай-ақ қолжетімді стипендиялар мен гранттар туралы ақпарат алды.

Француз тілін меңгеруге қойылатын талаптарға, құжаттарды тапсыру кезеңдеріне және академиялық ұтқырлық бағдарламаларына қатысу мүмкіндіктеріне ерекше назар аударылды.

Auezov University мажарстандық әріптестермен байланысты күшейтуде

Шымкентке Дебрецен қаласының мэрі Ласло Папп бастаған Мажарстан делегациясы келді.

Сапар аясында Қазақстан–Мажарстан бизнес-форумы өтіп, университеттің Басқарма төрағасы – ректоры Мұхтар Төлеген бастаған оқу орны өкілдері білім, ғылым және инновация салаларындағы ынтымақтастық мәселелерін талқылады.

Мажарстандық делегация Әуезов университетіне де арнайы ат басын бұрды. Дебрецен университетімен бірлескен және қос дипломды білім беру бағдарламаларын іске асыру, академиялық ұтқырлықты кеңейту және ортақ ғылыми жобаларды дамыту бағыттарын қарастырды. Әсіресе жасанды интеллект, инженерия, аграрлық ғылымдар, биотехнология және құқық салаларындағы бірлескен жұмыстарға басымдық берілді.

Кездесу қорытындысында Әуезов университеті мен Дебрецен университеті арасында академиялық және ғылыми ынтымақтастықты дамытуға бағытталған Ниеттер туралы келісімге қол қойылды.

WORLDSKILLS SHANGHAI 2026: ынтымақтастық меморандумына қол қойылды

Қытай Халық Республикасының Шанхай қаласында кәсіби шеберлік бойынша WorldSkills әлем чемпионаты өтті.

Халықаралық чемпионат аясында Сучжоу индустриялық кәсіптік-технологиялық институты мен Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің колледжі арасында өзара ынтымақтастықты дамытуға бағытталған екіжақты меморандумға қол қойылды.

Аталған меморандум екі білім беру ұйымы арасындағы байланысты нығайтуға, тәжірибе алмасуға және кәсіптік білім беру саласындағы өзара тиімді әріптестікті дамытуға бағытталған.

ӨНЕРДІҢ ӨЗЕГІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ РУХ: БАТЫРБЕК ӨТЕП МҰРАСЫ

Қазақтың ұлттық гобелен өнеріне ғұмырын арнап, төл өнеріміздің өрісін кеңейткен көрнекті суретші Батырбек Өтептің шығармашылық мұрасы – ұлт руханиятының асыл қазынасы. Ұлттық нақыш пен заманауи көркемдік ізденістерді үйлестіре білген суретшінің туындылары қазақ бейнелеу өнерінің тарихында айрықша орын алады.

Алдымен келушілер назарына суретшінің 30-дан астам туындысы қойылған көрме ұсынылды. Көрмеден суретшінің ең танымал туындысы, әлемнің назарын аударткан «Түркі дастаны» триптах-гобелені орын алды.

Конференцияның ашылу салтанатында сөз сөйлеген университеттің Басқарма төрағасы – ректор Мұхтар Төлеген тағылымды іс-шараның маңыздылығына тоқталып, ұлттық өнеріміздің өркендеуіне өлшеусіз үлес қосқан көрнекті тұлғаның мұрасын ұлықтау және оны келер ұрпаққа аманаттау маңызды міндеттердің бірі екенін атап өтті. Сонымен қатар Батырбек Өтептің жары Бибайша Өтеповаға алғысын білдіріп, оған «Мұхтар Әуезов атындағы» төсбелгісін салтанатты түрде табыстады.

Сондай-ақ ғылыми басқосу аясында «Өнерге адал ғұмыр» атты кітаптың тұсаукесері өтті. Бұл кітапта суретшінің сан қырлы шығармашылық жолы, ұлттық өнерге қосқан өлшеусіз үлесі мен бай көркемдік мұрасы туралы құнды мәліметтер жинақталған. Еңбекті құрастырып, жинақтаған – университеттің қоғаммен байланыс және мәдениет жөніндегі проректоры, педагогика ғылымдарының докторы Садыбек Бейсенбаев.

–Бұл іс-шара тұлғаның мерейтойын атап өту ғана емес, ұлттық мұраны жаңғыртудың бастауы. Батырбек Өтептің ұлттық өнердегі орнын жаңаша зерделеу, шығармашылық мұрасын ғылыми айналымға енгізі және кейінгі ұрпаққа насихаттауды мақсат еттік. Өйткені, оның мұрасы өнертанушылар үшін әлі де толық игерілмеген үлкен зерттеу кеңістігі. Әсіресе, «Түркі дастаны» сынды іргелі туындыларын ғылыми тұрғыдан терең зерделеп, магистрлік және докторлық зерттеулердің тақырыбына айналдыратын уақыт келді.

Ал жаңа кітапқа суретшінің архивінде сақталған мол мұрасы жинақталды. Архивтік материалдар, суретшінің өмірбаяндық деректері, көрмелер мен марапаттар туралы мәліметтер кітапқа енгізілген. Кітаптың авторы – Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінің профессоры Ғалия Ахметова.

Биыл ұлттық гобелен өнерінің хас шебері Батырбек Туғанбайұлының туғанына 80 жыл толып отыр. Осы мерейлі датаға орай М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университетінде «Өтеп Батырбектің шығармашылық мұрасы: дәстүр сабақтастығы және заманауи көркемдік ізденістер» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Ғылыми басқосуға еліміздің өнер қайраткерлері, Қазақстан Суретшілер одағының мүшелері, суретшінің шәкірттері, Ресей мен Өзбекстанның жоғары оқу орындарының ғалымдары, сондай-ақ тұлғаның жары Бибайша Өтепова қатысты.

алдармен танысу барысында Батырбек ағаның шығармашылық әлемінің бұрын беймәлім, тың қырлары ашылды. Бұл еңбектің жарық көруіне Бибіайша апамыздың қосқан үлесі зор. Ол кісіге алғысымыз шексіз», – деп атап өтті С. Бейсенбаев.

Іс-шара барысында тұлғаның алғашқы шәкірттері, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Суретшілер одағының мүшесі Қуандық Ералыұлы баяндама жасады. Ал педагогика ғылымдарының докторы, профессор Д.А.Кемешов пен Қазақстан қолөнершілер мен суретшілер одағының мүшесі, әйгілі қолөнерші Бибіажар Симова өз естеліктерімен бөлісті.

– Батырбек Туғанбайұлының қазақ бейнелеу өнеріне қосқан үлесі айрықша. Ол – сәндік-қолданбалы өнер мен көркемдік композицияны өзара сабақтастыра отырып, ұлттық қолөнерді кәсіби өнер деңгейіне көтерген бірегей тұлға. Суретшінің шығармалары халықаралық көрмелерде таныстырылып, қазақ өнерінің өрісін кеңейтуге жол ашты.

Шебер туындыларының ән бойынан халқымыздың тұрмыс-тіршілігі, тарихы, салт-дәстүрі мен рухани болмысы айқын көрініс табады. Оның әрбір еңбегі – ұлттық құндылықтарды көркем тілмен сөйлеткен, өткен мен бүгінді жалғаған рухани мұра. Сондықтан суретшінің шығармашылық мұрасын терең зерделеп, кәсіби өнертану тұрғысынан талдау қажет, - деді өз сөзінде шәкірті Қуандық Ералыұлы.

Қорытынды сөз алған Бибіайша Өтеп суретшінің өмір-өнер жолына тоқталып, іс-шараны ұйымдастырған университет ұжымына алғысын білдірді.

Сібір дәстүрлі қолданбалы өнер институты директорының кеңесшісі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор К. Амиргазин (Ресей), Мемлекеттік оқу-ағарту университетінің «Сурет және кескіндеме» кафедрасының профессоры, педагогика ғылымдарының докторы С. Аманжолов (Ресей) және Низами атындағы Өзбекстан ұлттық педагогикалық университетінің доценті Д. Туланова құттықтауларын жеткізіп, суретшінің дара қолтаңбасы түркі өнері кеңістігінде ерекше орын алатынын атап өтті.

Конференцияда қатысушылар секциялық отырыстарда қазақ гобелен өнерінің қалыптасуы мен даму тарихын, тоқыма өнерінің тарихы мен дәстүр сабақтастығын, сондай-ақ өнер арқылы тұлғаның эстетикалық мәдениетін қалыптастыру мәселелерін талқылады.

Осылайша, халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұлттық гобелен өнерінің көрнекті өкілі Батырбек Өтептің шығармашылық мұрасын кеңінен танытуға, оның көркемдік ізденістерін ғылыми тұрғыдан зерделеуге және ұлттық өнердің сабақтастығын нығайтуға жол ашты. Тағылымды басқосу суретші мұрасының бүгінгі ұрпақ үшін де маңызын айқындап, қазақ бейнелеу өнерінің құндылықтарын келешекке аманаттаудың маңызын тағы бір мәрте көрсетті.

А.КЕРІМ

«Академик» отметил юбилей академика

14 октября 2026 года исполнилось 85 лет со дня рождения академика НАН Республики Казахстан и Международной инженерной академии, Почетного химика СССР, доктора технических наук, профессора Балабекова Оразали Сатимбековича.

По инициативе учеников О.С. Балабекова было получено разрешение ра открытие памятной доски на фасаде корпуса «А» Южно-Казахстанского университета им.М.Ауэзова.

Накануне этого события футбольный клуб ветеранов ЮКУ им.М.Ауэзова «Академик», среди членов которого немало учеников научной школы О.С.Балабекова, провел соревнования по мини-футболу, посвященные памяти Оразали Сатимбековича.

В соревновании приняли участие команды: имени О.С.Балабекова (сын – Мади Оразалиевич и его друзья), «Механик» (факультет Механики, машиностроения и нефтегазового дела) и «Академик» (ветераны Южно-Казахстанского университета им.М.Ауэзова). Участников соревнования тепло приветствовали ученики О.С.Балабекова во главе с заведующим кафедрой «Технологические машины и оборудование» (которым в свое время руководил Оразали Сатимбековича) Алишером Хусановым. Они вручили памятные подарки участникам соревнований.

В команде Балабекова играли дети и внуки ветеранов КазХТИ: Досжан Жумабеков (профессор Лесбек Жумабеков заведовал кафедрой «Высшая математика» КазХТИ), Бекмуратов Ержан (Иса Бекмуратов – старший преподаватель кафедры «Теория машин и механизмов и детали машин», был начальником научно-исследовательского сектора КазХТИ), Каныбеков Куаныш (Жарылкап Каныбеков – доцент кафедры «Химическая технология керамики и огнеупоров», был председателем профкома КазХТИ), Нурумбетов Тимур (Турсынбай Нурумбетов заведовал кафедрой «Процессы и аппараты химических технологий», был ответственным секретарем приемной комиссии КазХТИ).

В решающей игре встретились команда Балабекова и команда «Механик». Встреча прошла в бескомпромиссной борьбе и закончилась боевой ничьей 8 : 8 (победила дружба).

В завершении соревнования состоялось награждение состоялось награждение наиболее отличившихся игроков соревнования. Сыну юбиляра (академика Балабекова О.С.) Мади Балабекову решением руководства клуба «Академик» было присвоено звание «Почетный академик футбола» с вручением соответствующего диплома и праздничного чапана.

В завершении мероприятия участники соревнования организовали совместное фотографирование и приняли решение о проведении в дальнейшем товарищеских встреч на футбольных полях.

Болатжан СЕРИКБАЕВ,

доцент кафедры «Механика и машиностроение»,

руководитель ФК «Академик»

Жас спортшылардың жарқын жетістіктері

Әуезов университетінің студенттері спортта да өз биігін қалыптастырып келеді. Жас спортшыларымыздың ел ішіндегі және халықаралық додалардағы жетістіктері – табандылық пен тынымсыз еңбектің нәтижесі.

XVIII СПАРТАКИАДА: ҮЗДІК КОМАНДАЛАР АНЫҚТАЛДЫ

Оқу ордамызда I курс студенттері арасында XVIII спартакиада өтті. «Конституция – бірліктің негізі, спорт – табысқа бастар жол» тақырыбындағы додада жастар волейбол, тоғызқұмалақ, футбол, қол күресі, үстел теннисі және арқан тартудан бақ сынады.

Факультеттер мен жоғары мектептердің командалары өзара сынға түсіп, үздіктер анықталды.

Жарыс қорытындысында волейболдан ұлдар арасында «Компьютерлік инженерия және энергетика» жоғары мектебі, қыздар арасында «Сәулет, құрылыс және көлік» факультеті жеңімпаз атанды. Тоғызқұмалақ пен футболдан «Заң» факультеті, қол күресінен «Аграрлық» факультет, үстел теннисінен «Сәулет, құрылыс және көлік факультеті» I орынды иеленді.

Жеңімпаздар арнайы марапаттар мен қаржылай сыйлықтарға ие болды. Спартакиада студенттерді салауатты өмір салтына үндеп, командалық рух пен спортқа қызығушылықты арттыруға бағытталды.

ЛАУРА НИШАНБАЙ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ СЕГІЗ ДҮРКІН ЧЕМПИОНЫ!

«Спорт және туризм» факультетінің студенті Лаура Нишанбай кикбоксингтен Тараз қаласында өткен жарыста жеңіске жетті. Ол Қазақстан Республикасының сегіз дүркін чемпионы атанып, Азия чемпионатына жолдама алды.

СТУДЕНТТЕР АЗИЯ ЧЕМПИОНАТЫНЫҢ ЖҮЛДЕГЕРЛЕРІМЕН КЕЗДЕСТІ

Оқу ордамыздың студенттері, ағайынды Махмұд пен Төрехан Сабырхан Азия додасында жүлделі орындардан көрінді. Төрехан Сабырхан финалда Иордания өкілі Зейад Ишаишті 5:0 есебімен жеңіп, алтын медаль иеленсе, екі дүркін әлем чемпионы Махмұд Сабырхан 55 келі салмақта қола жүлдеге ие болды.

Шымкенттегі Қажымұқан Мұңайтпасов атындағы Орталық стадионда жүлдегерлермен кездесу өтіп, оған университет ұжымы мен 300-ге жуық студент қатысты. Жастар ел намысын абыроймен қорғаған спортшыларға ерекше қолдау көрсетті.

СОФИЯ ШУЛЬЖЕНКО – АЗИЯ ОЙЫНДАРЫНЫҢ ҚОЛА ЖҮЛДЕГЕРІ

«Басқару және бизнес» Жоғары мектебінің студенті София Шульженко Жапонияда өтіп жатқан XX жазғы Азия ойындарында қола жүлдеге ие болды. Ол Қазақстан құрамасы сапында 50 метр қашықтықтан винтовкамен үш қалыпта ату бойынша командалық сайыста өнер көрсетіп, жүлделі үшінші орынды иеленді.

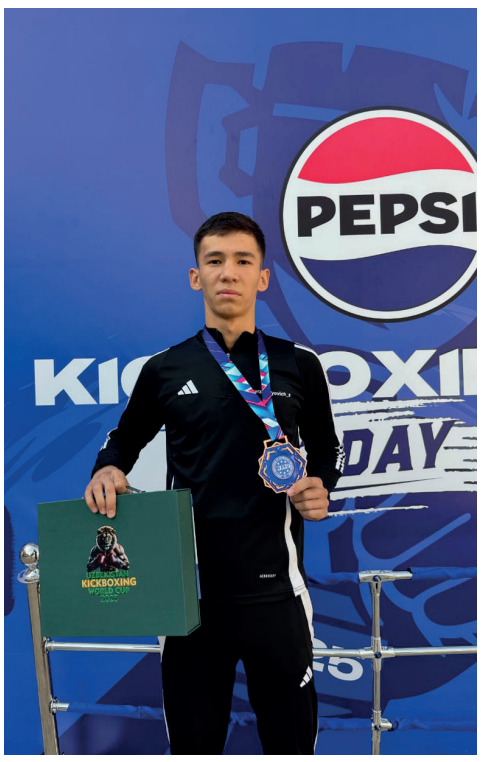
ПЕНЧАК СИЛАТТАН ҚАЗАҚСТАН КУБОГЫНЫҢ ЖЕҢІМПАЗЫ

«Спорт және туризм» факультетінің студенті Аружан Сайлау Пенчак Силаттан Қазақстан Республикасының Кубогында жүлделі I орынға ие болды.25–27 қыркүйек күндері Қарағанды қаласында өткен жарыста ол жоғары шеберлік танытып, жеңіс тұғырынан көрінді.

СТУДЕНТІМІЗ – ҚАЗАҚСТАН ЧЕМПИОНАТЫНЫҢ ЖҮЛДЕГЕРІ

Оқу ордамыздың студенті Сырым Шайзадаев Тараз қаласында өткен кикбоксингтен Қазақстан чемпионатында жүлдегер атанды. Ол

63 келі салмақ дәрежесінде сынға түсіп, жоғары дайындық пен шеберлік көрсетті. Бұған дейін де халықаралық жарыстарда топ жарған жас спортшы бұл жолы да университет мерейін асқақтатты.

Болашақ құрылысшы - жасанды интеллектімен бірге

«Ғимараттар мен құрылыстарды салу және пайдалану» мамандығы жаңа дәуірге қадам басты. Бұрын құрылысшы дегенде қолына күрек ұстаған, сызбаны қағаздан оқитын маман елестейтін. Бүгін олай емес. Бүгінгі құрылысшы - планшет ұстаған, дрон басқарған, жасанды интеллектпен (AI) бірге жұмыс істейтін IT-маман.

«Ғимараттар мен құрылыстарды салу және пайдалану» мамандығы жаңа дәуірге қадам басты. Бұрын құрылысшы дегенде қолына күрек ұстаған, сызбаны қағаздан оқитын маман елестейтін. Бүгін олай емес. Бүгінгі құрылысшы - планшет ұстаған, дрон басқарған, жасанды интеллектпен (AI) бірге жұмыс істейтін IT-маман.

Еліміздегі құрылыс саласы қарқынды дамып келеді. Шымкентте ғана жыл сайын жүздеген нысан бой көтеруде. Бірақ қазіргі талап басқа - тез, арзан және сапалы салу. Мұны ескі әдіспен жасай алмайсың. Көмекке - Жасанды Интеллект келді.

Құрылыста Жасанды Интеллект қалай жұмыс істейді?

1. Жобалау - BIM және AI Design

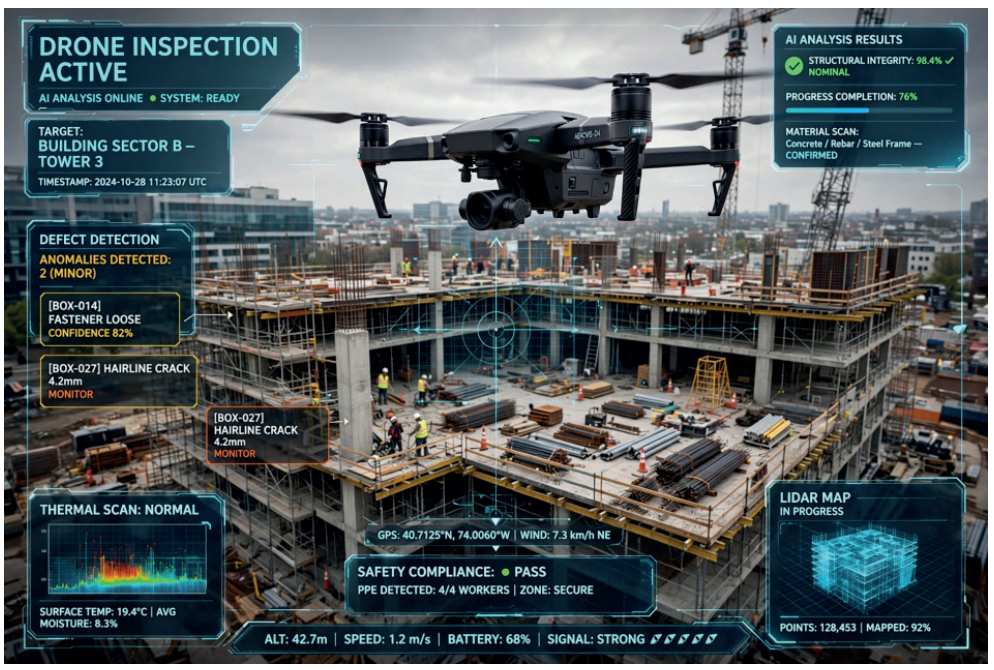
Бұрын ғимарат сызбасы 2D қағазда болатын. Қазір BIM (Building Information Modeling) технологиясы бар. Жасанды интеллект ғимараттың 3D голограммасын жасайды. Инженер планшеттен қарап, қабырғаның беріктігін, күн сәулесінің түсуін, тіпті қыста жылудың қалай сақталатынын алдын ала көре алады. Қатені құрылыс басталмай тұрып түзетеді.

Сурет 1: Инженер AI басқаратын BIM голограммасы арқылы құрылысты басқаруда. Бұл әдіс құрылыс уақытын 40% қысқартады.

2. Ақылды дрондар

Құрылыс алаңын бақылау үшін енді адам шаршап жүрмейді. AI қосылған дрондар күніне 3 рет ұшып, бәрін тексереді. Бетонда жарық бар ма? Жұмысшы каска киген бе? Арматура дұрыс байланған ба? Дрон 4.2 мм жарықты да тауып, инженерге бірден хабар жібереді.

Сурет 2: AI дроны құрылыстың сапасын, қауіпсіздігін және LIDAR картасын жасап жатыр.

Мамандық өлген жоқ, ол күшейді. Көпшілік «AI адамды жұмыссыз қалдырады» деп ойлайды. Керісінше. Құрылыс саласында AI құрылысшыны алмастырмайды, оны супер-маманға айналдырады. Қарапайым жұмысшының орнына - робот, ал роботты басқаратын, AI-мен сөйлесе алатын білікті маман керек.

Бүгінгі студент ертең:

- BIM-моделлер
- Дрон-оператор
- AI-смета жасаушы
- Ақылды үй (Smart Home) инженері бола алады.

Болашақтың құрылысшысы – білімді, білікті, технологияны меңгерген және өз кәсібінің шебері болуы керек. Ал сол шеберлікке бастайтын жол – үздіксіз білім, тәжірибе және еңбек.

Ақданаш ЕРБОЛАТ,
М.Әуезов атындағы ОҚУ колледжінің
арнайы пән оқытушысы

Әлеуметтік желідегі өмір мен шынайы өмір: жастар неге өзін өзгелермен салыстырады?

Бүгінде әлеуметтік желі адам өмірінің ажырамас бөлігіне айналды. Таңертең көзімізді ашқаннан кейін телефонға қараймыз, күн ішінде жаңалық оқып, достарымыздың жазбаларын көреміз, ал кешке өзгенің өмірін бақылап ұйқыға жатамыз. Бір қарағанда, бұл - заманауи өмір салтының қалыпты көрінісі. Алайда әлеуметтік желінің адам психологиясына, әсіресе жастардың өзіне деген көзқарасына әсері туралы көп ойлана бермейміз.

Қазір Instagram, TikTok, YouTube сияқты әлеуметтік платформалардан бақытты адамдарды, қымбат көліктерді, әдемі үйлерді, саяхаттарды, жетістіктерді жиі көреміз. Бірі жаңа жұмысқа орналасқанын жариялайды, бірі шетелге саяхатын көрсетеді, енді бірі оқуындағы немесе кәсібіндегі жетістігін бөліседі. Осындай жазбаларды көрген жас еріксіз өз өміріне көз жүгіртеді. «Мен неге бұлай өмір сүрмеймін?», «Неге менде мұндай мүмкіндік жоқ?», «Менің жетістігім аз ба?» деген сұрақтар туындауы мүмкін.

Мәселенің ең маңызды тұсы - әлеуметтік желіде біз адамның бүкіл өмірін емес, оның көрсетуге таңдаған бөлігін ғана көреміз. Әлеуметтік желідегі суреттің ар жағында қанша еңбек, қиындық немесе сәтсіздік тұрғанын білмейміз. Көп жағдайда адам өз өмірінің ең жақсы сәттерін ғана жариялайды. Демек, біз өзіміздің күнделікті, қарапайым өмірімізді біреудің ең жақсы сәттерімен салыстырамыз. Бұл - әділетсіз салыстыру.

ӨЗГЕНІҢ ӨМІРІНЕ ҚАРАП, ӨЗ ӨМІРІҢДІ КЕМСІТПЕ

Жастардың өзін өзгелермен салыстыруы бұрын да болған. Бірақ әлеуметтік желі бұл құбылысты әлдеқайда күшейтті. Бұрын адам өз ортасындағы бірнеше адаммен салыстырса, қазір бір ғана телефонның экранынан жүздеген, мыңдаған адамның өмірін көреді.

Әлеуметтік желіде біреу күн сайын жаңа жетістігін жарияласа, өзіңнің әлі мақсатыңа жете алмағаныңды сезінуің мүмкін. Біреудің сәнді киімі, жақсы телефоны немесе шетелдегі демалысы өз өміріңді қызықсыз етіп көрсетуі ықтимал.

Бірақ адамның өмірін тек сыртқы көрініспен бағалауға болмайды. Әр адамның өз мүмкіндігі, өз ортасы, өз жолы бар. Біреудің бүгінгі жетістігі - оның бірнеше жылдық еңбегінің нәтижесі болуы мүмкін. Ал біз сол нәтижені ғана көреміз.

Сондықтан жастар үшін ең маңыздысы - өзгенің өмірін бақылаудан бұрын, өз өміріне назар аудару.

«ЛАЙК» ПЕН БАҒА ЖӘНЕ АДАМНЫҢ ӨЗІНЕ ДЕГЕН СЕНІМІ

Әлеуметтік желідегі тағы бір маңызды мәселе - адамның өз бағасын өзгелердің пікіріне байланыстыруы.

Кейбір жастар жариялаған суретіне немесе видеосына қанша «лайк» жиналғанына қатты мән береді. Жазбасына пікір аз жазылса, көңілі түседі. Керісінше, көп қаралым немесе көп лайк алған кезде өзін маңыздырақ сезінеді.

Алайда адамның құндылығын әлеуметтік желідегі лайк саны анықтамауы керек.

Бір жазбаның көп қаралым жинауы адамның ақылдырақ немесе бақыттырақ екенін білдірмейді. Сол сияқты әлеуметтік желіде көп көрінбейтін адамның өмірі мағынасыз деген сөз емес. Кейде ең бақытты сәттер камераға түсірілмейді. Отбасымен бірге ішілген шай, жақын адаммен болған әңгіме, достармен бірге күлген сәт - әлеуметтік желіге жарияланбаса да, адамның өміріндегі ең қымбат естелік болуы мүмкін.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІДЕН БАС ТАРТУ МҮМКІН ЕМЕС, БІРАҚ ОНЫ ДҰРЫС ПАЙДАЛАНУҒА БОЛАДЫ

Қазіргі заманда әлеуметтік желіден толықтай бас тарту қиын. Оның пайдалы жақтары да көп. Жастар білім алып, жаңа кәсіп үйреніп, ақпарат іздеп, өз шығармашылығын танытып, жаңа мүмкіндіктерге жол аша алады.

Сондықтан мәселе әлеуметтік желінің өзінде емес, оны қалай пайдаланатынымызда.

Ең алдымен, әлеуметтік желідегі ақпараттың барлығы шынайы өмірдің толық көрінісі емес екенін түсіну қажет. Экраннан көрген әр нәрсеге сеніп, өз өмірімізбен салыстыра беру дұрыс емес.

Екіншіден, әлеуметтік желіге жұмсайтын уақытымызды бақылаған жөн. Телефонға бірнеше сағат жұмсап, өзіміздің оқуымызды, жұмысымызды, жақындарымызбен қарым-қатынасымызды ұмытып кетсек, виртуалды әлем шынайы өмірдің орнын баса бастайды.

Үшіншіден, әр адам өз жетістігін өзгенің нәтижесімен емес, өзінің кешегі жағдайымен салыстырғаны дұрыс. Бүгін бір қадам алға жылжу - үлкен жетістік.

ШЫНАЙЫ ӨМІР ЭКРАННЫҢ АР ЖАҒЫНДА

Жастардың өмірі тек әлеуметтік желідегі парақшадан тұрмайды. Шынайы өмірде адамның отбасы, достары, арманы, мақсаты, білімі, еңбегі және өзіне ғана тиесілі жолы бар.

Әлеуметтік желі бізге өзгелердің өмірін көруге мүмкіндік береді, бірақ өз өмірімізді өмір сүріп бермейді. Экрандағы әдемі кадрға қарап, өзіміздің қарапайым сәттерімізді бағаламай қалуымыз мүмкін. Ал шын мәнінде, адамның өмірін құнды ететін - оның қанша «лайк» жинағаны емес, қандай адам болғаны.

Жастарға бүгін ең қажет нәрсенің бірі - өзіне сену. Біреудің жетістігін көргенде өзіңді төмендетудің орнына, одан мотивация алған дұрыс. «Ол жасады, демек мен де еңбектенсем жасай аламын» деген ой адамды алға жетелейді.

Әлеуметтік желідегі өмір - шынайы өмірдің бір ғана бөлігі. Ал шынайы өмір әлдеқайда кең.

Сондықтан экранға бір сәт қарап, өзімізге мына сұрақты қойғанымыз жөн: «Мен өзгенің өміріне қарап өмір сүріп жүрмін бе, әлде өз өмірімді өзім қалыптастырып жүрмін бе?».

Бұл сұрақтың жауабы әр адамның өз қолында. Өйткені әлеуметтік желідегі парақшаны кез келген уақытта жабуға болады. Ал шынайы өмір - дәл қазір болып жатыр.

Диана МАҚҰЛБЕК,
ФИ-25 11К 1 тобының студенті
Жетекші: Гүлзира ТАНАБАЕВА,
Ф.ғ.к.,доцент

Меншік иесі: Коммерциялық емес Акционерлік қоғам «М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті»
Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат министрілігінде тіркеліп, 451-Г куәлігі берілген Астана қаласы, 10 қараша 1998ж.

Редакциялық кеңес:
Төлеген Мұхтар Әділбекұлы - М.Әуезов атындағы ОҚУ Басқарма Төрағасы - ректор
Бейсенбаев Садыбек Қалмаханұлы - қоғаммен байланыс және мәдениет жөніндегі проректор

Медиа орталығының басшысы: **Турлыбекова Эльмира Жапарбековна**
Университет газеті редакторы: **Әлия Әділбек**
Дизайнер: **Заббарова Наиля Ринатовна**
Редакция мекенжайы: **Шымкент қаласы, Тәуке хан даңғылы, 5, бас ғимарат, 2 қабат, 263 каб.,**
gazeta@auezov.edu.kz